

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

Методичні рекомендації
до написання і захисту кваліфікаційної роботи
для здобувачів ступеня вищої освіти магістра
спеціальності «Економіка»
освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»

Затверджено
вченою радою ЗНУ
Протокол № 2 від 27.09.2022

Запоріжжя
2022

УДК: 378.147.091.3:001]:339.9(076.5)
М 581

Міжнародна економіка : методичні рекомендації до написання і захисту кваліфікаційної роботи для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Економіка» освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка» / уклад. : Д.І. Бабміндра, А.В. Переверзева, О.В. Гамова. Запоріжжя : ЗНУ, 2022. 67 с.

Методичні рекомендації визначають принципи, вимоги і поради до написання і захисту кваліфікаційної роботи, які є обов'язковими для всіх здобувачів спеціальності «Економіка» освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка». Вони включають єдині вимоги до змісту, структури й обсягу кваліфікаційної роботи, визначають порядок вибору і затвердження теми кваліфікаційної роботи, організацію її виконання і захисту, критерії оцінки кваліфікаційної роботи.

Призначені для здобувачів ступеня вищої освіти магістра спеціальності «Економіка», які навчаються за освітньо-професійною програмою «Міжнародна економіка».

Рецензент

В.В. Сьомченко, канд. економ. наук, доцент кафедри обліку і оподаткування

Відповідальний за випуск

Д.І. Бабміндра, д-р економ. наук, професор, завідувач кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів та економіки міжнародного туризму

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1 ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ	7
2 МЕТА Й ЗАВДАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	9
3 СТРУКТУРА, ЗМІСТ І ОБСЯГ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	12
4 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	15
4.1 Загальні вимоги.....	15
4.2 Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів.....	16
4.3 Переліки.....	17
4.4 Таблиці.....	18
4.5 Графічний матеріал.....	19
4.6 Формули.....	22
4.7 Правила цитування та посилання на використані джерела.....	23
4.8 Список використаних джерел.....	23
4.9 Додатки.....	24
4.10 Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів...	24
5 ПРОЦЕДУРА ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	26
5.1 Вибір і затвердження теми й плану роботи.....	26
5.2 Проведення досліджень і написання роботи.....	27
5.3 Відгук керівника на кваліфікаційну роботу.....	28
5.4 Рецензування кваліфікаційної роботи.....	29
5.5 Автореферат кваліфікаційної роботи.....	29
5.6 Проходження нормоконтролю.....	29
5.7 Підготовка до захисту роботи.....	29
6 ВИМОГИ ДО ПРЕЗЕНТАЦІЇ	34
7. ПОРЯДОК ЗАХИСТУ РОБОТИ	36
8 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	38
9 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	40
10 ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА	45
Додаток А Приклад оформлення титульної сторінки	46
Додаток Б Приклад заповнення бланка завдання на кваліфікаційну роботу...	47
Додаток В Приклад оформлення реферату	49
Додаток Г Приклад оформлення змісту	51
Додаток Д Приклад оформлення вступу	52
Додаток Ж Приклад оформлення відгуку.....	55
Додаток З Приклад оформлення зовнішньої рецензії.....	56
Додаток К Приклад оформлення бібліографічних описів літературних джерел	57
Додаток Л Орієнтовна тематика кваліфікаційних робіт	63
Додаток М Витяг із Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII. Стаття 42. Академічна доброчесність.....	65

Додаток Н Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти ЗНУ.....	66
---	----

ВСТУП

Підвищення вимог до випускників закладів вищої освіти з економічного напрямку підготовки потребує активнішого залучення їх до науково-дослідної та аналітичної роботи. Успішне оволодіння навичками проведення дослідження, аналізу інформації та застосування індивідуального творчого підходу в вирішенні питань сприяє ефективному залученню в професійну діяльність та використання набутих теоретичних знань у практичній діяльності.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка» ступеня вищої освіти магістра кваліфікаційна робота має містити глибоке теоретичне осмислення актуальної організаційно-управлінської або соціально-економічної проблеми, а також обґрунтований проєкт її практичного вирішення, що потребує досліджень і характеризується невизначеністю умов та вимог.

Виконання кваліфікаційної роботи та її захист являють собою обов'язковий завершальний етап, що характеризує рівень знань, умінь, та навичок випускників, передбачених освітньо-кваліфікаційною характеристикою магістра освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка», і регламентується Законом України «Про вищу освіту» та «Про освіту», «Положення про організацію освітнього процесу в Запорізькому національному університеті», «Положення про Екзаменаційну комісію з атестації здобувачів вищої освіти у Запорізькому національному університеті». Кваліфікаційна робота – це науково-дослідна робота здобувача, яка виконується на завершальному етапі навчання у закладі вищої освіти. Кваліфікаційна робота має комплексний характер і пов'язана з використанням набутих знань, умінь і навичок з обов'язкових та вибіркового освітніх компонент. Метою написання кваліфікаційної роботи є закріплення теоретичних та практичних знань з міжнародної економіки. В ході написання кваліфікаційної роботи у здобувачів повинні сформуватись практичні навички роботи з економічною інформацією, звітами міжнародних організацій, науковими статтями та монографіями, навички проведення економічного аналізу зовнішньоекономічної діяльності підприємств та їх підрозділів, вивчення господарських ситуацій та розробки оптимальних шляхів їх вирішення. Показниками високої якості виконання кваліфікаційної роботи є наявність узагальнених аналітичних матеріалів та обґрунтованих рекомендацій, які можуть бути використані в практиці організаційно-управлінської, адміністративно-господарської чи інформаційно-аналітичної діяльності.

Основні наукові результати, отримані автором кваліфікаційної роботи, підлягають обов'язковій апробації шляхом публікації в наукових друкованих виданнях, викладених у доповідях на наукових конференціях, симпозиумах, семінарах.

Успішне написання та захист кваліфікаційної роботи за освітньо-професійною програмою «Міжнародна економіка» значною мірою залежить від чіткого дотримання основних вимог, насамперед, до змісту, структури, форми викладення матеріалу, а також до оформлення отриманих результатів дослідження у вигляді кваліфікаційної роботи.

Основна мета розроблених вказівок полягає у наданні методичної допомоги на всіх етапах підготовки та написання кваліфікаційної роботи. Викладені вказівки в методичних рекомендаціях спрямовані на формування у здобувачів навичок самостійної роботи, результати якої свідчать про досягнення ними певного освітнього та професійно-кваліфікаційного рівня.

Методичні вказівки щодо виконання кваліфікаційної роботи містять рекомендації з вибору теми дослідження, формування мети та завдань, об'єкта та предмета дослідження, опрацювання наукових розробок українських та іноземних дослідників, збору та обробки фактичного матеріалу, основні вимоги до структури та загального оформлення роботи.

1 ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ

Наукові дослідження складаються з таких етапів:

1) Вибір теми. Практика показує, що правильно вибрати тему це значить наполовину забезпечити успішне її виконання. Будь-яке наукове дослідження проводиться для того, щоб перебороти визначені труднощі в процесі пізнання нових явищ, пояснити раніше невідомі факти, чи виявити неповноту старих способів пояснення відомих фактів. Ці труднощі в найбільш виразній формі виявляють себе в так званих проблемних ситуаціях, коли існуюче наукове знання виявляється недостатнім для рішення нових задач пізнання.

2) Постановка мети і конкретних задач дослідження. Після вибору теми формулюють мету і задачі дослідження, які мають вирішувати поставлену мету. Це звичайно робиться у формі перерахування (вивчити..., описати..., установити..., з'ясувати..., вивести формулу і т.ін.).

3) Визначення об'єкта і предмета дослідження. Далі формулюються об'єкт і предмет дослідження. Об'єкт – це процес чи явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для вивчення. Предмет – це те, що знаходиться в границях об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і частка. В об'єкті виділяється та частина, що служить предметом дослідження, на якому зосереджена головна увага здобувача. Предмет дослідження визначає тему кваліфікаційної роботи, що позначається на титульному листі як її заголовок.

4) Вибір методу (методики) проведення дослідження. Дуже важливим етапом наукового дослідження є вибір методів дослідження, що є інструментом, який використовується для отримання фактичного матеріалу, та необхідною умовою досягнення поставленої в роботі мети.

5) Опис процесу дослідження. Опис процесу дослідження основна частина кваліфікаційної роботи, у якій висвітлюються методика і алгоритм дослідження з використанням логічних законів і правил.

6) Обговорення результатів дослідження. Дуже важливий етап наукового дослідження обговорення його результатів, що ведеться на засіданнях профільюючих кафедр, учених рад, де даються попередня оцінка теоретичної і практичної цінності кваліфікаційної роботи і можливо колективне відкликання.

7) Формулювання висновків і оцінка отриманих результатів. Заключним етапом наукового дослідження є висновки, що містять те нове й істотне, яке складає наукові і практичні результати проведеної дипломної роботи .

8) Оформлення роботи. Оформлення роботи здійснюється з використанням комп'ютерних технологій і сучасних програмних засобів (текстові редактори, електронні таблиці, графічні програми).

Успішність виконання кваліфікаційної роботи найбільшою мірою залежить від уміння вибрати найбільш результативні методи дослідження, оскільки саме вони дозволяють досягти поставленої в роботі мети. Методи наукового пізнання прийнято поділяти на загальні і спеціальні. Загальні методи наукового пізнання звичайно поділяють на три великі групи:

– методи емпіричного дослідження (спостереження, порівняння, вимір, експеримент);

– методи, використовувані як на емпіричному, так і на теоретичному рівні дослідження (абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція й ін.);

– методи теоретичного дослідження (сходження від абстрактного до конкретного й ін.).

Спеціальні методи – це суто економічні методи: економічне моделювання, прогнозування, економічний аналіз тощо.

2 МЕТА Й ЗАВДАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота – це самостійне дослідження, виконане студентом на завершальному етапі навчання в університеті. Вона є кваліфікаційним документом, на підставі якого Державна екзаменаційна комісія визначає рівень теоретичної підготовки випускника, його готовність до самостійної роботи за фахом і приймає рішення про присвоєння йому кваліфікації.

Як теоретико-прикладне дослідження, кваліфікаційна робота має містити глибоке теоретичне осмислення актуальної організаційно-управлінської або соціально-економічної проблеми, а також обґрунтований проєкт її практичного вирішення, виконаний на основі ретельно здійсненого аналізу певної галузі міжнародної економіки.

Виконання кваліфікаційної роботи є заключним етапом підготовки магістрів і має за мету:

- систематизацію, закріплення і поглиблення теоретичних та практичних знань за відповідним напрямком вищої освіти і формування вмінь і навичок застосування цих знань під час вирішення конкретних практичних і науково-теоретичних завдань;

- розвиток навичок самостійної науково-дослідної роботи і оволодіння методами наукових досліджень та застосування їх при вирішенні прикладних проблем;

- набування досвіду аналізу отриманих результатів досліджень, формулювання нових висновків і положень та їх прилюдного захисту.

Кваліфікаційна робота є закінченим науковим дослідженням, вона повинна мати внутрішню єдність та свідчити про підготовленість автора до виконання самостійної наукової, творчої або практичної професійної роботи з використанням теоретичних знань і практичних навичок. Кваліфікаційна робота є важливим підсумком підготовки здобувачів, у зв'язку з чим зміст роботи та рівень її захисту враховуються як один з основних критеріїв для оцінки якості реалізації відповідної освітньо-професійної програми. Кваліфікаційна робота повинна продемонструвати уміння автора стисло, логічно, аргументовано і коректно викладати матеріал.

У процесі підготовки і захисту кваліфікаційної роботи здобувач набуває таких компетентностей відповідно до освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»:

СК-01. Здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб'єктів та пов'язаних з цим управлінських рішень.

СК-02. Здатність до професійної комунікації в сфері економіки іноземною мовою.

СК-03. Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки.

СК-04. Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження.

СК-05. Здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку.

СК-06. Здатність формулювати професійні задачі в сфері економіки та розв'язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв'язання, беручи до уваги наявні ресурси.

СК-07. Здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів економічної діяльності.

СК-08. Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

СК-09. Здатність застосовувати науковий підхід до формування та виконання ефективних проєктів у соціально-економічній сфері.

СК-10. Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем.

СК-11. Здатність планувати і розробляти проєкти у сфері міжнародної економіки, здійснювати її інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.

СК-12. Здатність обґрунтовувати та приймати управлінські рішення й спроможність забезпечувати їх результативність в сфері міжнародного бізнесу.

СК-13. Здатність застосовувати поглиблені знання, теорії та принципи, засоби, інструменти реалізації зовнішньоекономічної політики в умовах міжнародного середовища.

СК-14. Здатність ідентифікувати особливості функціонування міжнародних компаній з урахуванням кон'юнктури світових ринків, презентувати результати, підсумовувати та розробляти рекомендації, заходи з адаптації змін зовнішнього середовища.

СК-15. Здатність здійснювати повномасштабні дослідження та управляти змінами в міжнародному бізнесі.

СК-16. Здатність здійснювати дослідження та отримувати науково-практичні результати, що сприятимуть розв'язанню важливої теоретичної або прикладної проблеми в сфері міжнародної економіки.

У процесі підготовки і захисту КР здобувач має оволодіти наступними програмними результатами навчання:

ПРН-1. Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем.

ПРН-2. Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності.

ПРН-3. Вільно спілкуватися з професійних та наукових питань державною та іноземною мовами усно і письмово.

ПРН-4. Розробляти соціально-економічні проєкти та систему комплексних дій щодо їх реалізації з урахуванням їх цілей, очікуваних

соціально-економічних наслідків, ризиків, законодавчих, ресурсних та інших обмежень.

ПРН-5. Дотримуватися принципів академічної доброчесності.

ПРН-6. Оцінювати результати власної роботи, демонструвати лідерські навички та уміння управляти персоналом і працювати в команді.

ПРН-7. Обирати ефективні методи управління економічною діяльністю, обґрунтовувати пропонувані рішення на основі релевантних даних та наукових і прикладних досліджень.

ПРН-8. Збирати, обробляти та аналізувати статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, необхідні для вирішення комплексних економічних завдань.

ПРН-9. Приймати ефективні рішення за невизначених умов і вимог, що потребують застосування нових підходів, методів та інструментарію соціально-економічних досліджень.

ПРН-10. Застосовувати сучасні інформаційні технології та спеціалізоване програмне забезпечення у соціально-економічних дослідженнях та в управлінні соціально- економічними системами.

ПРН-11. Визначати та критично оцінювати стан та тенденції соціально-економічного розвитку, формувати та аналізувати моделі економічних систем та процесів.

ПРН-12. Обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб'єктів господарювання, враховуючи цілі, ресурси, обмеження та ризики.

ПРН-13. Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень.

ПРН-14. Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем.

ПРН-15. Організовувати розробку та реалізацію соціально-економічних проєктів із врахуванням інформаційного, методичного, матеріального, фінансового та кадрового забезпечення.

Повнота й особливості реалізації цих завдань залежать від напряму дослідження, сфери міжнародної економіки.

За всі відомості, викладені в кваліфікаційній роботі, порядок використання фактичного матеріалу та іншої інформації під час її написання, обґрунтованість висновків та положень, що в ній захищаються, несе відповідальність безпосередньо здобувач – автор кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота має виконуватися державною мовою. Оформлення кваліфікаційної роботи повинно відповідати вимогам:

- ДСТУ 3008-2015. Інформація та документація. Звіти в сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення. Київ : ДП «УкрНДНЦ». 2016. 31 с.;
- методичним вказівкам щодо оформлення кваліфікаційної роботи.

3 СТРУКТУРА, ЗМІСТ І ОБСЯГ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота як оригінальне теоретико-прикладне дослідження має бути логічно побудованою й завершеною. Загальний обсяг роботи повинен становити 90 – 100 сторінок.

Рекомендованою є така структура кваліфікаційної роботи:

- титульний аркуш;
- завдання на кваліфікаційну роботу;
- реферат;
- зміст;
- вступ;
- перший розділ (теоретичний);
- другий розділ (аналітичний);
- третій розділ (конструктивний, проєктний);
- висновки (заклучна частина);
- список використаних джерел;
- додатки.

Титульний аркуш є першою сторінкою роботи та основним джерелом інформації стосовно кваліфікаційної роботи.

На ньому мають бути вказані:

- найменування закладу вищої освіти (повна назва);
- шифр групи;
- прізвище, ім'я, по батькові здобувача;
- назва дипломної роботи;
- шифр і найменування спеціальності;
- посада, прізвище, ініціали наукового керівника;
- прізвище, ініціали нормоконтролера;
- назва міста і рік.

Зразок титульного аркуша наведено в Додатку А.

Завдання на роботу оформлюється, як правило, на стандартному бланку, виконаному на двох сторінках аркуша, і розміщується після титульного аркуша.

Зразок завдання на кваліфікаційну роботу наведено в Додатку Б.

Реферат розміщують безпосередньо після завдання на кваліфікаційну роботу, починаючи з нової сторінки, двома мовами: українською та англійською. Він призначений для ознайомлення з роботою в цілому, тому має бути стислим, інформаційним і містити відомості, які дають змогу прийняти рішення про доцільність читання всієї роботи. Обсяг реферату повинен становити не більше однієї сторінки.

Реферат має включати дані про:

- обсяг роботи, кількість ілюстрацій, таблиць, рисунків, додатків, кількість джерел згідно зі списком використаних джерел;
- текст реферату;
- перелік ключових слів.

Текст реферату повинен послідовно відображати таку інформацію: об'єкт дослідження; мета роботи; методи дослідження; основні характеристики об'єкта дослідження; отримані результати; наукова і практична значимість роботи та висновки.

Зразок реферату наведено в Додатку В.

Зміст, або план кваліфікаційної роботи, може займати 1–1,5 сторінки та має містити найменування всіх розділів і підрозділів із зазначенням початкових сторінок. Зміст має відображати суть проблеми, її складність і логіку дослідження. Найменування розділів і підрозділів мають бути стислими і зрозумілими, літературно грамотними, тісно пов'язаними з назвою роботи, але не повторювати її.

Приклад оформлення змісту кваліфікаційної роботи наведено в Додатку Г.

У вступі (3–5 с.) науково обґрунтовують актуальність і значення обраної теми; формулюють мету, завдання, предмет, об'єкт дослідження; наводять перелік застосованих методів дослідження; повідомляють, чи пройшла робота апробацію в замовника чи в іншій організації, наукову новизну, наукові статті та тези доповідей на конференції.

Перший розділ (25–30 с.) структурно складається з 3–4 підрозділів. У ньому слід розкрити стан теоретичних розробок з обраної теми, проаналізувати існуючі різноманітні погляди (зокрема й власні) на ті чи інші її аспекти, виявити невирішені проблеми, що потребують розв'язання в теоретичному, методичному та прикладному планах.

Важливе місце в цьому розділі посідає виклад методик аналізу певних проблем, які будуть застосовані в інших частинах роботи. Автор має обґрунтувати вибір найдоцільнішого методу для обраного напрямку дослідження та визначити алгоритм дослідження.

У другому розділі (25–30 с.) студент повинен проаналізувати фактичний стан проблеми, що досліджується.

У цьому розділі можна виділити не менше ніж три відносно самостійні підрозділи, де слід навести аналіз та оцінку конкретних сфер дослідження.

Розділ має бути максимально насиченим фактичною інформацією (таблицями, графіками, діаграмами, схемами), що відображають відповідні результати діяльності організації за останні 3–5 років.

Студент повинен чітко розмежувати джерела походження використаної при аналізі інформації. Завершує розділ оцінка одержаних результатів.

Третій розділ (25–30 с.) має містити обґрунтовані пропозиції студента, спрямовані на досягнення мети, зазначеної у вступі. Структурно він включає 3–4 підрозділи. Характер і зміст пропонованих заходів повинні базуватися на аналізі, здійсненому в другому розділі кваліфікаційної роботи. Невід'ємною частиною обґрунтування запропонованих студентом заходів має бути розрахунок економічної ефективності.

За результати розрахунків і зроблені на їх основі висновки відповідальність несе студент, тобто автор кваліфікаційної роботи.

Однією з ознак високої якості кваліфікаційної роботи є застосування економіко-математичних методів та електронно-обчислювальних машин як під час аналізу, так і при обґрунтуванні запропонованих заходів.

У «Висновках» (3–5 с.) узагальнюють і викладають найважливіші наукові та практичні результати, отримані в кваліфікаційній роботі, з формулюванням розв'язаної наукової проблеми (завдання) та значення її для науки і практики, а також наводять рекомендації щодо наукового та практичного використання отриманих результатів.

Перелік джерел, на які є посилання в тексті роботи, наводять у «Списку використаних джерел» і розміщують у роботі після «Висновків».

У додатках вміщують значні за розміром таблиці допоміжного характеру, блок-схеми, зразки форм таблиць та анкет соціологічного опитування тощо.

4 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

4.1 Загальні вимоги

Кваліфікаційну роботу друкують на комп'ютері з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210 × 297 мм) через 1,5 міжрядкових інтервали, використовуючи шрифт текстового редактора Word (Times New Roman) розміру 14.

Текст друкують, залишаючи поля таких розмірів: верхнє та нижнє – менше 20 мм, ліве – 30 мм, праве – 15 мм. Відстань між назвою розділу та назвою підрозділу, відстань між назвою підрозділу та основним текстом – подвійний робочий інтервал (рис. 4.1).

Кваліфікаційну роботу починають з титульного аркуша. За титульним аркушем послідовно розміщують: завдання на кваліфікаційну роботу, реферат (0,5–1с.), зміст, вступ, перший, другий, третій розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Окремо додається відгук наукового керівника (Додаток Д) та зовнішню рецензію (вкладають у роботу) (Додаток Е).

Під час виконання кваліфікаційної роботи необхідно дотримуватись рівномірної щільності, контрастності й чіткості зображення. У кваліфікаційній роботі мають бути чіткі лінії, літери, цифри та інші знаки. Всі лінії, літери, цифри і знаки повинні бути однакового чорного кольору.

Окремі слова, формули, знаки, які вписують у надрукований текст, мають бути чорного кольору; щільність вписаного тексту має максимально наближуватись до щільності основного зображення.

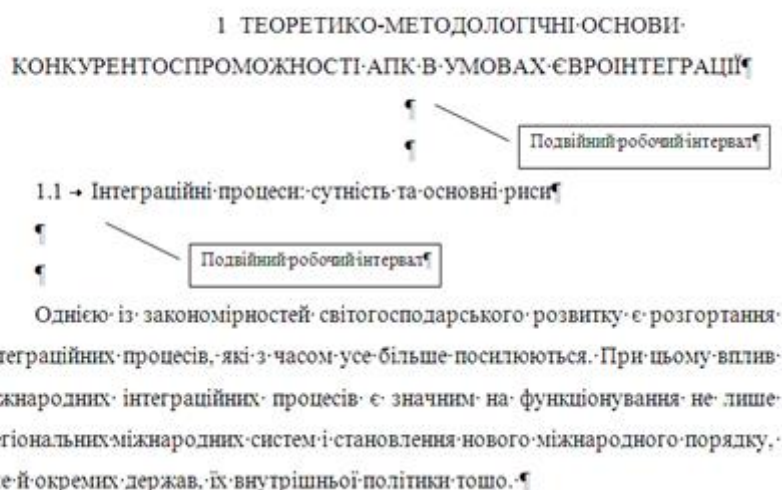

Рисунок 4.1 – Правила оформлення відстані між назвами розділів, підрозділів та основним текстом

Помилки, описки та графічні неточності допускається виправляти підчищенням або зафарбовуванням білою фарбою і нанесенням на тому ж місці або між рядками виправленого зображення машинописним способом або від руки. Виправлене повинно бути чорного кольору.

Не допускається розрив прізвища та ініціалів (між ним треба вставляти «нерозривний пробіл») (*Вставка – символ – спеціальні символи – нерозривний пробіл*).

Скорочення слів і словосполучень у МР – відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи.

Структурні елементи «ЗАВДАННЯ», «РЕФЕРАТ», «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» не нумерують, а їх назви використовують в якості заголовків структурних елементів.

Розділи і підрозділи повинні мати заголовки. Пункти і підпункти можуть мати заголовки. Заголовки структурних елементів кваліфікаційної роботи і заголовки розділів слід розташовувати посередині рядка і друкувати великими літерами без крапки в кінці, не підкреслюючи.

Заголовки підрозділів, пунктів і підпунктів кваліфікаційної роботи слід починати з абзацного відступу і друкувати маленькими літерами, крім першої великої, не підкреслюючи, без крапки в кінці.

Абзацний відступ повинен бути однаковим впродовж усього тексту кваліфікаційної роботи і дорівнювати п'яти знакам (*Формат-абзац-відступ 1,25*).

Якщо заголовок складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою. Перенесення слів у заголовку розділу не допускається. Відстань між заголовком і подальшим чи попереднім текстом має бути:

- за машинописного способу – не меншу, ніж три інтервали;
- за машинного способу – не менше, ніж два рядки.

Відстань між основами рядків заголовку, а також між двома заголовками приймають такою, як у тексті.

Не допускається розміщувати назву розділу, підрозділу, а також пункту й підпункту в нижній частині сторінки, якщо після неї розміщено тільки один рядок тексту.

4.2 Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів

Сторінки кваліфікаційної роботи слід нумерувати арабськими цифрами, додержуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту кваліфікаційної роботи. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Титульний аркуш включають до загальної нумерації сторінок кваліфікаційної роботи. Номер сторінки на титульному аркуші не проставляють. Завдання на кваліфікаційну роботу включають до загальної нумерації сторінок. При двосторонньому типографському бланку завдання враховують як дві сторінки. Реферат і текст кваліфікаційної роботи також включають до загальної нумерації сторінок. Номера сторінок на цих структурних елементах кваліфікаційної роботи не проставляють.

Ілюстрації й таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок кваліфікаційної роботи.

Розділи, підрозділи, пункти, підпункт кваліфікаційної роботи слід нумерувати арабськими цифрами. Розділи кваліфікаційної роботи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладення суті кваліфікаційної роботи і означатися арабськими цифрами без крапки, наприклад, 1, 2, 3 і т.ін.

Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою. Після номера підрозділу крапку не ставлять, наприклад, 1.1, 1.2 і т.ін.

Пункти повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу або підрозділу. Номер пункту складається з номера розділу і порядкового номера пункту, або з номера розділу, порядкового номера підрозділу та порядкового номера пункту, відокремлених крапкою. Після номера пункту крапку не ставлять, наприклад, 1.1, 1.2, або 1.1.1, 1.1.2 і т.ін.

Якщо текст поділяють тільки на пункти, їх слід нумерувати, за винятком додатків, порядковими номерами. Номер підпункту складається з номера розділу, порядкового номера підрозділу, порядкового номера пункту і порядкового номера підпункту, відокремлених крапкою, наприклад, 1.1.1.1, 1.1.1.2, 1.1.1.3 і т.ін.

Якщо розділ, не маючи підрозділів, поділяється на пункти і далі – на підпункти, номер підпункту складається з номера розділу, порядкового номера пункту і порядкового номера підпункту, відокремлених крапкою, наприклад, 1.1.3, 1.2.1 і т.ін. Після номера підпункту крапку не ставлять. Якщо розділ або підрозділ складається з одного пункту, або пункт складається з одного підпункту, його нумерують.

4.3 Переліки

У тексті пунктів або підпунктів можуть міститися переліки. Перед кожною позицією переліку слід ставити малу літеру української абетки з дужкою, або, не нумеруючи — дефіс (перший рівень деталізації).

Для подальшої деталізації переліку слід використовувати арабські цифри з дужкою (другий рівень деталізації). Переліки першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного відступу, другого рівня – з відступом відносно місця розташування переліків першого рівня.

Приклад

- a) _____;
- б) _____;
- 1) _____;
- 2) _____;
- в) _____.

або

- _____;
 1) _____;
 2) _____;
 - _____.

4.4 Таблиці

Таблиці застосовують для кращого наведення інформації та зручності порівняння показників. Назва таблиці має точно й стисло відображати її зміст. Назву слід розміщувати над таблицею.

Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на наступний аркуш. При цьому слово «Таблиця», її номер і назву вказують один раз над першою частиною таблиці, а над іншими (перенесеними) пишуть слова «Продовження таблиці __» і вказують її номер. Приклад (табл. 4.1).

Таблиця 4.1 – Назва таблиці

Головка						Заголовки граф
						Підзаголовки граф
	Боковик (заголовки рядків)	Графи (колонки)				

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу (наприклад, *Таблиця 2.1 – перша таблиця другого розділу*).

Таблиці кожного додатка нумерують окремо арабськими цифрами з додаванням перед цифрою позначки додатка.

Якщо в роботі наведено лише одну таблицю, то її нумерують згідно із загальними вимогами до оформлення таблиць.

На всі таблиці обов'язково мають бути посилання в тексті.

Заголовки стовпців і рядків таблиці слід друкувати з великої літери, підзаголовки – з малої, якщо вони є продовженням заголовка, або з великої, якщо вони мають самостійне значення. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапку не ставлять.

Горизонтальні й вертикальні лінії, що розмежовують рядки таблиці, можна не креслити, якщо їх відсутність не ускладнює користування таблицею.

Заголовки стовпців, як правило, друкують паралельно рядкам таблиці. За необхідності допускається їх перпендикулярне розміщення.

Таблицю (залежно від її розміру) розміщують під текстом після першого посилання на неї або на наступній сторінці, а за необхідності — у додатку до роботи. Після таблиці обов'язково вказувати джерело інформації курсивом

(наприклад, Джерело: Складено автором за даними: [5] або Джерело: Складено автором самостійно).

Приклад

Таблиця 2.2 – Виробництво основних видів продукції тваринництва

Показник	Усі категорії господарств		Сільськогосподарські підприємства		Господарства населення		Частка населення, %	
	2014р.	у % до 2013р.	2014р.	у % до 2013р.	2014р.	у % до 2013р.	2014р.	2013р.
М'ясо, тис т	3342,0	104,3	1975,1	106,4	1366,9	101,5	40,9	42,0
Молоко, тис т	11230,5	100,4	2663,4	104,1	8567,1	99,3	76,3	77,1
Яйця, млн шт	19909,0	104,3	12794,1	105,8	7114,9	101,6	35,7	36,7

Джерело: складено автором на основі [60]

Між таблицею і основним текстом (перед таблицею і після неї) повинен бути «пустий» рядок.

Якщо рядки або стовпці таблиці виходять за формат сторінки, то її поділяють на частини, які розміщують одна під одною або поряд, при цьому в кожній частині таблиці повторюють її головку й боковик.

У разі поділу таблиці на частини допускається її головку або боковик замінювати, відповідно, номерами стовпців і рядків. При цьому арабськими цифрами нумерують стовпці й (або) рядки першої частини таблиці.

Якщо в кінці сторінки таблиця переривається, а її продовження — на наступній сторінці, то в першій частині нижню горизонтальну лінію, що обмежує таблицю, не креслять.

4.5 Графічний матеріал

Графічний матеріал – рисунки (схеми, діаграми тощо) – розміщують у роботі для встановлення властивостей або характеристик об'єкта, а також кращого розуміння тексту. У тексті роботи мають бути посилання на графічний матеріал.

Графічний матеріал слід розміщувати безпосередньо після першої згадки про нього в тексті або на наступній сторінці, а за необхідності – у додатку.

Ілюстрації можуть мати назву, яку розміщують під ілюстрацією. За необхідності під ілюстрацією розміщують пояснювальні дані (під рисунковий текст).

Ілюстрація позначається словом «Рисунок __», яке разом з назвою ілюстрації розміщують після пояснювальних даних, наприклад, «Рисунок 3.1 — Схема розміщення». Ілюстрації слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад, рисунок 3.2 – другий рисунок третього розділу. Після рисунку обов'язково вказувати джерело інформації

курсивом (наприклад, Джерело: Складено автором за даними: [5] або Джерело: Складено автором самостійно)

Якщо ілюстрація не вміщується на одній сторінці, можна переносити її на інші сторінки, вміщуючи назву ілюстрації на першій сторінці, пояснювальні дані – на кожній сторінці, і під ними позначають: «Рисунок __, аркуш __». Ілюстрації, за необхідності, можуть бути перелічені в змісті з зазначенням їх номерів, назв і номерів сторінок, на яких вони вміщені.

Приклад

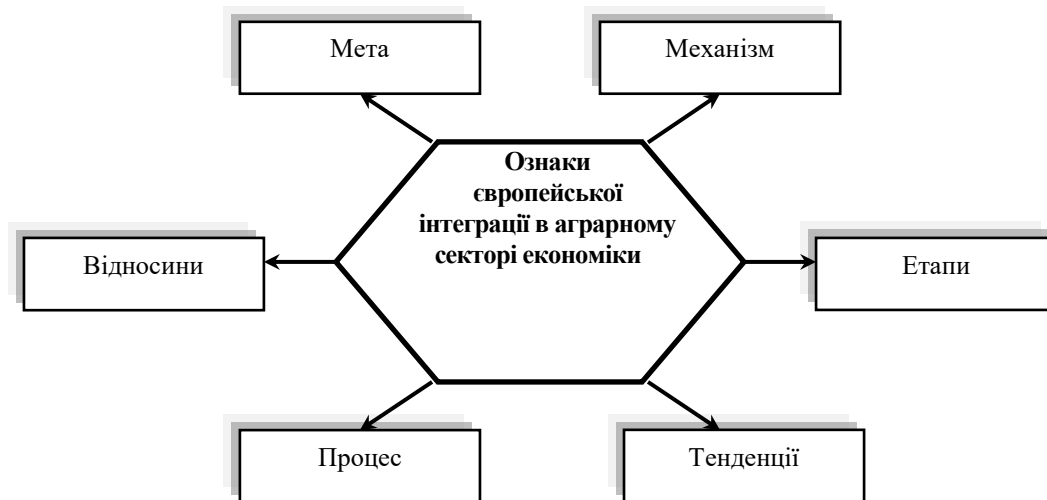

Рисунок 1.2 – Багатогранник ознак європейської інтеграції в аграрному секторі економіки

Джерело: складено автором на основі [15]

Між рисунком і основним текстом (перед рисунком і після нього) повинен бути «пустий» рядок.

Графічний матеріал кожного додатка нумерують окремо арабськими цифрами з додаванням перед цифрою позначки додатка (рис. В.3).

Рисунок або креслення за розміром більшим формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або додатках.

Якщо ілюстрації створені не автором роботи, то при їх поданні необхідно посилатись на джерело, з якого вони взяті.

Основними видами ілюстративного матеріалу в роботах є: схема, діаграма, графік, креслення, технічний рисунок, фотографія.

Схема – це зображення, котре передає за допомогою умовних позначень і без збереження масштабу основну ідею якогось процесу, пристрою або споруди та показує взаємозв'язок між їхніми головними елементами.

На схемах обов'язково витримують товщину ліній зображення основних і допоміжних, відкритих і закритих від спостереження деталей і товщину ліній їхнього зв'язку.

Діаграма – один із способів графічного зображення залежності між величинами. У діаграмах наочно відбивають і аналізують масові дані.

Відповідно до форми побудови розрізняють діаграми площинні, лінійні й об'ємні. Найбільшого розповсюдження набули лінійні діаграми, а з площинних – стовпчикові (стрічкові) і секторні.

Для побудови лінійних діаграм зазвичай використовують координатне поле. На осі абсцис у певному масштабі відкладається час або факторіальні ознаки (незалежні), на осі ординат — показники на певний момент чи період часу або розміри результативної незалежної ознаки. Вершини ординат з'єднуються відрізками, в результаті чого отримують ламану лінію. На лінійні діаграми можна одночасно наносити кілька показників.

На стовпчикових (стрічкових) діаграмах дані зображуються у вигляді прямокутників (стовпчиків) однакової ширини, розміщених вертикально (тоді діаграма називається стовпчиковою чи гістограмою) або горизонтально (називається стрічковою). Довжина (висота) прямокутників є пропорційною до зображених ними величин.

Секторна діаграма являє собою круг, поділений на сектори, розміри яких пропорційні величинам частин зображеного об'єкту чи явища.

Результати обробки числових даних можна подати у вигляді **графіків**, тобто умовних зображень величин та їх співвідношень через геометричні фігури, точки і лінії. Графіки використовують як для аналізу, так і для більшої наочності ілюстративного матеріалу.

Крім геометричного зображення, графік містить низку допоміжних елементів: загальний заголовок графіка; пояснення умовних знаків і значення окремих елементів графічного зображення, осі координат, шкалу із масштабами і числові сітки; числові дані, що доповнюють або уточнюють величину вказаних на графіку показників.

Осі координат графіка викреслюють суцільними лініями. На кінцях координатних осей стрілок не ставлять. На координатних осях вказують умовні позначення і розмірності відкладених величин у прийнятих скороченнях. На графіку слід писати лише умовні літерні позначення, наведені у тексті. Написи, що стосуються кривих і точок, залишають тільки у тих випадках, коли їх небагато і вони є короткими. Багатослівні підписи замінюють цифрами, а розшифровку наводять у підрисунковому підпису.

Якщо крива, зображена на графіку, займає невеликий простір, то для економії місця числові поділки на осях координат можна починати не з нуля, а обмежити тими значеннями, в яких розглядається дана функціональна залежність.

Креслення – основний вид ілюстрацій в інженерних роботах. Воно використовується, коли треба максимально точно зобразити конструкцію машини, механізму або їх частин. Будь-яке креслення повинно бути виконане з обов'язковим дотриманням правил креслення і вимог відповідних стандартів.

Креслення в ДР не є робочим кресленням, за яким виготовляється деталь або агрегат. Це насамперед ілюстрація, яку порівняно з робочим кресленням суттєво спрощують, випускаючи усе те, що є несуттєвим для розуміння конструкції об'єкта чи характеру його дії.

Назви вузлів і деталей на такому кресленні, як правило, не пишуть. Якщо за змістом треба позначити окремі деталі, то вони нумеруються на кресленні за годинниковою стрілкою зліва направо арабськими цифрами. Розшифрування цифр (позицій) подають у тексті по мірі того, як вони згадуються у підписі під кресленням.

Технічні рисунки використовуються в роботах, коли треба зобразити явище або предмет таким, яким ми його сприймаємо зором, але без зайвих деталей і подробиць. Такі рисунки виконуються, як правило, в аксонометричній проекції, що дає змогу найбільш повно, про сто і дохідливо зобразити предмет. Незважаючи на простоту, технічний рисунок має широкі пізнавальні можливості.

Фотографія – найбільш переконливий і достовірний засіб наочної передачі дійсності. У багатьох галузях науки і техніки фотографія — це не тільки ілюстрація, а й науковий документ (зображення ландшафту, виду рослини або тварини, розташування об'єктів спостереження і т.ін.).

4.6 Формули

Формули та рівняння розташовують після тексту, в якому вони згадуються, посередині сторінки. Вище і нижче кожної формули або рівняння повинно бути залишено не менше одного вільного рядка.

Формули і рівняння у МР (за винятком формул і рівнянь, наведених у додатках) слід нумерувати порядковою нумерацією в межах розділу.

Номер формули або рівняння складається з номера розділу і порядкового номера формули або рівняння, відокремлених крапкою, наприклад, формула (1.3) – третя формула першого розділу.

Номер формули або рівняння зазначають на рівні формули або рівняння в дужках у крайньому правому положенні на рядку.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів, що входять до формули чи рівняння, слід наводити безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій вони наведені у формулі чи рівнянні. Пояснення значення кожного символу чи числового коефіцієнта слід давати з нового рядка. Перший рядок пояснення починають з абзацу словом «де» без двокрапки.

Наприклад, цитата в тексті: «Відомо, що

$$z = \frac{M_1 - M_2}{\sqrt{\sigma_1 + \sigma_2}}, \quad (4.1)$$

де M_1, M_2 – математичне очікування;

σ_1, σ_2 – середнє квадратичне відхилення міцності та навантаження.

Переносити формули чи рівняння на наступний рядок допускається тільки на знаках виконуваних операцій, повторюючи знак операції на початку наступного рядка. Коли переносять формули чи рівняння на знакові операції множення, застосовують знак “×”. Формули, що йдуть одна за одною і не розділені текстом відокремлюють комою.

4.7 Правила цитування та посилання на використані джерела

При написанні дипломної роботи студент має посылатися на джерела, матеріали з яких він наводить або на ідеях і висновках яких розробляє проблеми, завдання, питання роботи. Такі посилання дають змогу відшукати документи й перевірити достовірність їх цитування, допомагають з'ясувати їх зміст та обсяг тощо.

Якщо використовують інформацію, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, то в посиланні слід точно зазначити номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул джерела.

Джерела у «Списку використаних джерел» слід розміщувати в порядку, за яким вони вперше згадуються в тексті або в алфавітному порядку початкових букв бібліографічного опису. Загальна кількість джерел повинна бути не менш 50. Джерела списку літератури подавати в тексті у квадратних дужках, наприклад [1], [1, 6], при цитуванні конкретні сторінки вказувати після номера джерела, наприклад: [1, с. 5], якщо вводиться в тих же квадратних дужках ще одне джерело, то його відокремлювати від попереднього джерела крапкою з комою (наприклад, [4, с. 5; 8, с. 10-11]).

Допускається наводити посилання на джерела у виносках, при цьому оформлення посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань із зазначенням номера. При посиланнях на розділи, підрозділи, пункти, підпункти, ілюстрації, таблиці, формули, рівняння, додатки зазначають їх номери.

При посиланнях слід писати: «... у розділі 3...», «... дивись 2.1 ...», «... за 3.3...», «... відповідно до 2.3. ...», «... на рис. 1.2 ...», або «... на рисунку 1.2 ...», «... у таблиці 3.2 ...», «... (див. 3.2) ...», «... за формулою (3.1)...», «... у рівняннях (1.3) — (1.2)...», «... у додатку Б...».

4.8 Список використаних джерел

Список використаних джерел – це обов'язкова складова, важливий елемент наукового апарату кваліфікаційної роботи, який містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків.

Список використаних джерел подають у такій послідовності:

- закони України;
- інструкції та нормативні акти міністерств і відомств;
- наукова, навчально-методична, спеціальна література, видана українською або російською мовами;
- наукова, навчально-методична, спеціальна література, видана іноземними мовами.

Бібліографічні описи в переліку посилань подають у порядку, за яким вони вперше згадуються у тексті. Порядкові номери описів у переліку є посиланнями в тексті (номерні посилання).

Бібліографічні описи посилань у переліку наводять відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи. Зразок оформлення бібліографічного опису наведено у Додатку Ж.

4.9 Додатки

У додатках розміщують матеріал, який:

– є необхідним для повноти кваліфікаційної роботи, але включення його до основної частини може змінити впорядковане й логічне уявлення про роботу;

– не може бути послідовно розміщений в основній частині МР через великий обсяг або способи відтворення.

У додатки можуть бути включені:

– додаткові рисунки або таблиці;

– опис та тексти комп'ютерних програм, самостійно розроблених студентом або в співавторстві;

– оригінали фотографій;

– проміжні математичні докази, формули, розрахунки;

– економічний огляд необхідних відомостей загального характеру тощо.

Додатки слід оформляти, як продовження МР на її наступних сторінках, розташовуючи додатки в порядку появи посилань на них у тексті роботи. Кожний додаток починається з нової сторінки.

Додаток повинен мати заголовок, надрукований вгорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої повинно бути надруковане слово «Додаток __» і велика літера, що позначає додаток.

Приклад оформлення додатка представлено у додатку Л.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ъ, наприклад, Додаток Б і т.ін. Один додаток позначається, як Додаток А.

Додатки повинні мати спільну з рештою кваліфікаційної роботи наскрізну нумерацію сторінок.

За необхідності текст додатків може поділятися на розділи, підрозділи, пункти і підпункти, які слід нумерувати в межах кожного додатку відповідно до вимог. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатку (літеру) і крапку, наприклад, А.2 – другий розділ додатку А; Г.3.1 – підрозділ 3.1 додатку Г; Д.4.1.2 – пункт 4.1.2 додатку Д.

Ілюстрації, таблиці, формули та рівняння, що є у тексті додатку, слід нумерувати в межах кожного додатку, наприклад, рисунок Д.3 – третій рисунок додатку Д.

4.10 Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів

Перелік повинен розташовуватись стовпцем. Ліворуч в абетковому порядку наводять умовні позначення, символи, одиниці, скорочення і терміни, праворуч – їх детальну розшифровку. Він може розташовуватися одразу після змісту МР.

Скорочення грошових, метричних, часових одиниць (грн, мл, км, год, хв, с тощо), а також скорочення мліи, млірд писати без крапки.

Між числом і скороченою назвою одиниці виміру величини слід ставити нерозривний інтервал.

5 ПРОЦЕДУРА ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Виконання кваліфікаційної роботи включає такі основні етапи:

- а) вибір теми та отримання завдання на кваліфікаційну роботу;
- б) робота безпосередньо над змістом:
 - 1) опрацювання літературних джерел;
 - 2) підготовка необхідних даних практичного характеру;
 - 3) написання тексту кваліфікаційну роботи;
 - 4) написання автореферату кваліфікаційної роботи;
 - 5) оформлення роботи за відповідними нормами;
- в) отримання відгуку наукового керівника;
- г) проходження нормоконтролю;
- д) отримання рецензії на кваліфікаційну роботу від фахівців;
- е) захист кваліфікаційної роботи.

5.1 Вибір і затвердження теми й плану роботи

Тема кваліфікаційної роботи має бути актуальною, мати теоретичне й прикладне значення, відповідати сучасному стану та перспективам розвитку економічної науки і господарської практики. Вибір теми має бути усвідомленим і зваженим, обумовленим урахуванням індивідуальних можливостей і інтересів студента або логічним продовженням попередніх наукових досліджень: курсових робіт, рефератів, повідомлень на наукових студентських семінарах, конференціях, проблемних розробок у міжнародному центрі наукових досліджень. Тему обирають до початку переддипломної практики.

Студент може скористатися тематикою кваліфікаційної роботи, яку розробляє й щорічно переглядає кафедра (Додаток Л). Він також має право запропонувати власну тему з обов'язковим обґрунтуванням необхідності її дослідження.

Тема роботи має бути погодженою як з випусковою кафедрою, так і з організацією, на матеріалах якої вона буде виконана.

Обираючи тему, слід враховувати її актуальність для організації, можливість одержання відповідних матеріалів (планових, звітних, статистичних), здійснення власних спостережень, розрахунків, експериментів, наявність літературних джерел, власні напрацювання.

Обов'язковою вимогою до кваліфікаційної роботи є її корисність і практична цінність. Кваліфікаційна робота має бути виконаною на матеріалах конкретної організації.

Студенти денної форми здобуття освіти проходять переддипломну практику, матеріали для аналітичної частини роботи вони отримують за місцем практики.

Студенти заочної форми здобуття освіти отримують матеріали для аналітичної частини кваліфікаційної роботи за місцем основної роботи.

Виконання кваліфікаційної роботи на абстрактну тему без застосування й аналізу матеріалів, що характеризують діяльність конкретної організації, не допускається.

Пропозиції щодо вибору теми кваліфікаційної роботи студент спочатку обговорює з науковим керівником. За поданням наукових керівників кафедра розглядає пропозиції студентів і після їх схвалення готує проект відповідного наказу.

Закріплення за здобувачем теми кваліфікаційної роботи оформлюють наказом ректора університету не пізніше ніж за півроку до закінчення навчання за програмою магістра. Цим самим наказом призначають наукових керівників кваліфікаційних робіт.

Обов'язки наукових керівників:

- консультування студентів з питань вибору теми роботи, розроблення її плану, добору спеціальної літератури, підготовки окремих розділів;
- видача студентові завдання на кваліфікаційну роботу із зазначенням термінів виконання кожного розділу;
- контроль за дотриманням студентом регламенту виконання кваліфікаційної роботи;
- контроль за якістю кваліфікаційної роботи;
- підготовка відгуку на кваліфікаційну роботу з ґрунтовною характеристикою її якості відповідно до структури критеріїв оцінки.

План кваліфікаційної роботи повинен відповідати темі дослідження, мати чітку логіку поєднання теоретико-методологічної, аналітичної та конструктивної частин. При розробленні та обговоренні плану дослідження необхідно скласти поетапний календарний план виконання кваліфікаційної роботи згідно із затвердженням на кафедрі регламентом.

5.2 Проведення досліджень і написання роботи

Кваліфікаційна робота виконується протягом двох семестрів навчання. Для оформлення кваліфікаційної роботи здобувачу надається час, згідно з навчальним планом, перед поданням роботи до захисту.

Головним завданням цього етапу є написання тексту кваліфікаційної роботи відповідно до затверджених теми та плану. Студент має ґрунтовно ознайомитись з теоретичними засадами обраної теми, на основі аналізу літературних джерел узагальнити існуючі підходи та обґрунтувати методичний фундамент дослідження. За допомогою цього інструментарію та загальновідомих сучасних прийомів і методів аналізу студент здійснює діагностику об'єкта дослідження з урахуванням обраної теми та визначає наявні проблеми й причини їх виникнення. Це, у свою чергу, є основою для розроблення й обґрунтування альтернативних пропозицій щодо усунення проблем і визначення найдоцільнішого шляху їх вирішення в умовах конкретного підприємства. У ході реалізації цього етапу роботу з літературними джерелами здійснюють паралельно з дослідженнями на підприємстві, окремі аспекти дипломної роботи можуть уточнюватися або коригуватися.

5.3 Відгук керівника на кваліфікаційну роботу

Відгук керівника складається після перевірки чистового варіанта роботи.

Відгук повинен містити:

- висновки про актуальність досліджуваної проблеми;
- визначення повноти та якості розробки теми;
- коротку характеристику головних (у тому числі оригінальних) рішень, практичних досягнень студента по кожному розділу роботи;
- висновки про цінність пропозицій студента, ступінь їх обґрунтування та можливість практичного застосування;
- характеристику рівня загальної економічної підготовки студента, вміння самостійно мислити, творчо вирішувати поставлені завдання;
- висновки про наявність у студента вмінь і навичок у галузі міжнародної економіки;
- особливості застосування в роботі обчислювальної техніки для розрахунків та розробки графіків і діаграм;
- зазначення ступеня відповідності роботи вимогам щодо змісту і оформлення;
- зауваження щодо наявних у роботі недоліків;
- оцінку роботи за чотирибальною системою («відмінно», «добре», «задовільно» або «незадовільно»);
- рекомендації щодо захисту роботи.

Відгук складається в одному примірнику та при захисті роботи зачитується на засіданні ДЕК.

5.4 Рецензування кваліфікаційної роботи

Вказівкою декана за поданням завідувача випускової кафедри до кожної роботи магістра призначаються два опоненти (рецензенти), один з яких – від випускової кафедри, другий – з числа провідних спеціалістів університету, інших вищих навчальних закладів і науково-дослідних установ.

Рецензентами можуть бути наукові працівники та досвідчені висококваліфіковані спеціалісти з установ, в яких наявна міжнародна економічна діяльність. Рецензія складається у довільній формі або за формою, яка представлена в додатках.

Рецензія повинна містити характеристику таких сторін роботи, як:

- актуальність теми;
- відповідність змісту роботи затвердженій темі та завданню на її розробку;
- повноту вирішення поставлених питань, глибину їх опрацювання, наявність елементів наукового дослідження;
- оригінальність рішень, їх реальність, обґрунтованість і можливість застосування в установі;

- повноту використання при підготовці роботи спеціальної літератури, нормативних та довідкових матеріалів, фактичних даних;
- стиль викладення та оформлення роботи;
- недоліки, наявні в роботі.

Рецензент робить висновок про можливість або неможливість допущення кваліфікаційної роботи до захисту.

Рецензія складається в одному примірнику, підпис рецензента повинен бути засвідчений печаткою установи, де він працює.

Здобувач до захисту знайомиться з рецензією на свою роботу і готує мотивовані відповіді на зазначені зауваження.

5.5 Автореферат кваліфікаційної роботи

Обов'язковим додатком до кваліфікаційної роботи є автореферат, який містить наступні елементи:

- титульна сторінка;
- загальна характеристика роботи (актуальність, мета і завдання дослідження, структура і обсяг);
- основний зміст роботи;
- висновки;
- апробація (фахові статті та тези до конференцій);
- анотація на 2-х мовах (українська, англійська).

Ознайомитися із прикладом автореферату кваліфікаційної роботи можна на кафедрі міжнародної економіки, природних ресурсів та економіки міжнародного туризму.

5.6 Проходження нормоконтролю

Після рецензування кваліфікаційна робота подається на нормоконтроль для перевірки відповідності оформлення роботи зазначеним вище вимогам та наявності підпису студента, підпису і відгуку керівника, рецензії та автореферату.

Якщо в роботі є елементи, що не відповідають усім поставленим вимогам, вона повертається студенту для виправлення. Приведена в належний вигляд робота нормоконтролером.

Кваліфікаційна робота має виконуватися з дотриманням принципів академічної доброчесності (Додаток М). Відповідно здобувачем підписується декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти ЗНУ (Додаток Н).

5.7 Підготовка до захисту роботи

Згідно з регламентом, студент зобов'язаний подавати кваліфікаційну роботу науковому керівникові на першу перевірку частинами в установлені строки. У разі недотримання студентом календарного графіка виконання кваліфікаційної роботи керівник дипломної програми за поданням наукового керівника має право звернутися до ректора з пропозицією відрахувати здобувача як такого, що не виконує навчальний план. Після завершення

написання роботи здобувач подає її науковому керівникові для одержання від нього письмового відгуку з оцінкою дипломного дослідження. Приклад написання відгуку представлений у Додатку Ж.

Виконана кваліфікаційна робота у незброшурованому вигляді подається студентом науковому керівнику в одному примірнику не пізніше ніж за три тижні до початку захисту робіт. Після ухвалення роботи керівником вона разом з відгуком наукового керівника передається завідувачу випускової кафедри, який організовує обговорення роботи на засіданні кафедри.

Ухвалена на засіданні кафедри кваліфікаційна робота переплітається та передається на рецензію. Приклад написання рецензії представлений у Додатку З.

Якщо висновок випускової кафедри є негативним, оформлюється витяг з протоколу засідання кафедри, який в установленому порядку передається для прийняття остаточного рішення щодо подальшого навчання або відрахування зі складу студентів.

Керівник програми підготовки магістрів вирішує питання про допуск студента до захисту, роблячи відповідний запис на титульному аркуші кваліфікаційної роботи.

У разі невідповідності кваліфікаційної роботи вимогам цих рекомендацій керівник кваліфікаційної роботи може не допустити студента до захисту.

Рішення керівника програми підготовки магістра щодо не допущення студента до захисту має бути затвердженим на засіданні кафедри.

Якщо студента допущено до захисту роботи, кафедра видає йому направлення до рецензента. Зовнішню рецензію на кваліфікаційну роботу має написати висококваліфікований фахівець, який спеціалізується на вирішенні проблем, споріднених з темою роботи. Списки рецензентів затверджуються наказом ректора університету.

Зовнішня рецензія має містити ґрунтовний аналіз і диференційовану оцінку якості кваліфікаційної роботи.

До захисту кваліфікаційних робіт деканом факультету допускаються студенти, які виконали програму підготовки магістрів, отримали відгук наукового керівника, рецензії опонентів та візу завідувача випускової кафедри про допуск до захисту. Списки студентів, допущених до захисту робіт магістра, затверджуються деканом факультету і передаються в ДЕК до початку її роботи.

6 ЛІТЕРАТУРНЕ ОФОРМЛЕННЯ

Особливу увагу при написанні кваліфікаційної роботи потрібно звертати на мову та стиль викладу матеріалу.

Для вираження логічних залежностей в мові є спеціальні функціонально-лексичні:

- засоби зв'язку, що вказують на послідовність розвитку думки (спочатку, насамперед, потім, по-перше, по-друге, отже, таким чином та ін.);
- заперечення (проте, тим часом, але, тоді як, тим не менше, аж ніяк);
- причинно-наслідкові відношення (таким чином, тому, завдяки цьому, внаслідок цього, крім того, до того ж);
- перехід від однієї думки до іншої (раніше ніж перейти до..., звернімося до..., розгляньмо..., зупинимося на..., розглянувши, перейдемо до..., необхідно зупинитися на..., необхідно розглянути...);
- підсумок, висновок (отже, таким чином, на закінчення зазначимо, все сказане дає змогу зробити висновок..., підсумовуючи, слід сказати...);
- засобами логічного зв'язку можуть виступати займенники, прикметники і дієприкметники (даний, той, такий, названий, вказаний та ін.);
- визначення логічних зв'язків між частинами висловлювань (можна навести результати..., як показав аналіз..., на підставі отриманих даних..., підсумовуючи сказане..., звідси випливає, що... та ін.).

Дієслово і дієслівні форми несуть у тексті особливе інформаційне навантаження. Автори наукових праць звичайно пишуть «проблема, яка розглядається», а не «проблема, яка розглянута».

У науковій мові дуже поширені вказівні займенники «цей», «той», «такий».

Вони не тільки конкретизують предмет, а й визначають логічні зв'язки між частинами висловлювання (наприклад, «ці дані служать достатньою підставою для висновку...»).

Займенники «щось», «дещо», «що-небудь» через неконкретність їх значення в тексті, як правило, не використовуються.

У науковій роботі використовують такі сполучники підрядності «завдяки тому, що», «тоді як», «тому що», «замість того щоб», «з огляду на те, що», «зважаючи на те, що», «внаслідок того, що», «після того, що», «в той час як» та ін. Особливо часто використовуються похідні прийменники «протягом»,

«відповідно до...», «згідно з...», «у результаті», «на відміну від...», «поряд з...», «у зв'язку з...» та ін.

Безособові, неозначено-особові речення в тексті наукових робіт вживаються при описі фактів, явищ та процесів. Називні речення використовуються в назвах розділів, підрозділів і пунктів, у підписах під рисунками, діаграмами, ілюстраціями.

Обов'язковою вимогою об'єктивності викладу матеріалу є також вказівка на джерело повідомлення, автора висловленої думки чи якогось виразу, можна реалізувати за допомогою спеціальних вставних слів і словосполучень («за

повідомленням», «за відомостями», «як свідчить», «на думку», «за даними», «на нашу думку» та ін.).

При згадуванні в тесті прізвищ (учених дослідників, практиків) ініціали, як правило, ставляться перед прізвищем (А. Сміт, а не Сміт А.).

Діловий і конкретний характер опису явищ, які вивчаються, майже повністю виключає емоційно забарвлені слова та вигуки. Так, експерименти описуються звичайно за допомогою особових дієслівних форм на -но і -то (одержано, вирішено, проаналізовано та ін.).

Стиль писемної наукової мови - це безособовий монолог. Тому виклад звичайно ведеться від третьої особи. Стало неписаним правилом у роботі замість «я» використовувати «ми». Ставши фактом наукової мови, займенник «ми» зумовив цілу низку нових похідних словосполучень, наприклад, «на нашу думку».

Проте нагромадження в тексті займенника «ми» справляє малоприємне враження.

Тому автори наукових праць використовують й інші звороти без цього займенника, зокрема конструкції з неозначено-особовими реченнями. Аналогічну функцію виконує речення з безособовими діє прислівними формами на -но і -то («Розроблено комплексний підхід до вивчення...»).

Подання текстового матеріалу

Прості кількісні числівники, якщо при них немає одиниць виміру, пишуться словами. Наприклад: п'яти таблиць (не: 5 таблиць), на трьох зразках (не: на 3 зразках).

Складні кількісні числівники пишуться цифрами, за винятком тих, якими починається абзац (такі числівники пишуться словами).

Числа зі скороченим позначенням одиниць виміру пишуться цифрами, наприклад, 7 л, 24 кг. Після скорочення «л», «кг» та ін. крапка не ставиться.

Якщо кілька чисел стоять у тексті один за одним, скорочена назва одиниці виміру ставиться тільки після останньої Цифри. Наприклад, 3,14 та 25 кг.

Кількісні числівники узгоджуються з іменниками в усіх відмінкових формах, крім називного та знахідного відмінків. Наприклад: від п'ятдесяти гривень (род. відм.), шістдесяти бібліотекам (дав. відм.) та ін. У формах називного та знахідного відмінків числівники керують іменниками. Наприклад: є п'ятдесят (наз. відм.) публікацій (род. відм.), одержати п'ятдесят (знах. відм.) публікацій (род. відм.).

Кількісні числівники при запису їх арабськими цифрами подаються без нарощення (відмінкових закінчень), якщо вони супроводжуються іменниками. Наприклад: на 20 сторінках (не: на 20-ти сторінках).

Прості та складні порядкові числівники пишуться словами. Наприклад: третій, тридцять четвертий, двісті шостий.

Числівники, що входять до складних слів, у наукових текстах пишуться цифрами. Наприклад: 30-відсотковий обсяг.

Порядкові числівники, позначені арабськими цифрами, мають відмінкові закінчення.

При запису після риски пишуть:

а) одну останню літеру, якщо вони закінчуються на голосний (крім «о» та «у») або на приголосний звук;

б) дві останні літери, якщо закінчуються на приголосний та голосний «о» чи «у»- Наприклад: третя декада – 3-я декада (не: 3-тя), п'ятнадцятий день – 15-й день (не: 15-ий), тридцятих років - 30-х років (не: 30-их), десятого класу – 10-го класу (не: 10-о або 10-ого), у сьомому рядку – у 7-му рядку (не: 7-у або 7-ому).

При переліку кількох порядкових числівників відмінкове закінчення ставиться тільки один раз. Наприклад: товари 1 та 2-го сорту.

Після порядкових числівників, позначених арабськими цифрами, якщо вони стоять після іменника, до якого відносяться, відмінкові закінчення не ставляться. Наприклад: у розділі 3, на рис. 2.

Так само, без відмінкових закінчень, записуються порядкові числівники римськими цифрами для позначення порядкових номерів століть, кварталів, томів видань. Наприклад: ХХІ століття (не: ХХІ-ше століття).

Для утворення скорочених слів використовуються три основних способи:

1) залишається тільки перша (початкова) літера слова (рік – р.);

2) залишається частина слова, відкидається закінчення та суфікс (рисунок – рис.);

3) пропускається кілька літер у середині слова, замість яких ставиться дефіс (університет – ун-т).

Наведемо кілька загальноприйнятих умовних скорочень, що використовуються:

а) після перерахування (та ін. – та інше, і т. ін – і таке інше);

б) при посиленнях (див. – дивись, пор. – порівняй);

в) при позначенні цифрами століть і років (ст. – століття).

Є також такі загальноприйняті скорочення: т. – том, н. ст. – новий стиль, ст. ст. – старий стиль, н. е. – наша ера, м. – місто, обл. – область, гр. – громадянин, с. – сторінка, акад. – академік, доц. -доцент, проф. – професор).

Слова «та інші», «і таке інше» всередині речення не скорочуються. Не рекомендується скорочувати слова «так званий», «наприклад», «формула», «рівняння», «діаметр».

7 ВИМОГИ ДО ПРЕЗЕНТАЦІЇ

Після узгодження з керівником роботи випускник повинен зробити презентацію, використовуючи програму Microsoft PowerPoint. На презентацію виносяться основні показники кваліфікаційної роботи, а саме таблиці, графіки, діаграми та інше, що повинно логічно доповнювати та прикрашати виступ випускника. Мінімальна кількість слайдів – 15, не враховуючи загальні слайди (1-й та останній). Перший слайд: вказати тему кваліфікаційної роботи, хто виконав, наукового керівника; останній слайд: Дякую за увагу!

Загальні вимоги:

- виклад матеріалу стисло, з максимальною інформативністю тексту;
- слідкувати за відсутністю нагромодження, чітким порядком у всьому;
- ретельно структурування інформацію;
- використання коротких та змістовних заголовків, маркованих та нумерованих списків;
- важливу інформацію (наприклад, висновки, визначення, правила тощо) подавати крупним та виділеним шрифтом і розташовувати у лівому верхньому куті екрана;
- другорядну інформацію бажано вміщувати внизу сторінки;
- кожному положенню дипломної роботи треба відвести окремий абзац;
- головну ідею абзацу викладати в першому рядку абзацу;
- використовувати табличні форми запису інформації (діаграми, схеми) для ілюстрації важливих фактів, щоб подати матеріал компактно і наочно;
- графіка має органічно доповнювати текст;
- пояснення треба розташовувати якнайближче до ілюстрацій, з якими вони мають одночасно з'являтися на екрані;
- всю текстову інформацію потрібно ретельно перевірити на відсутність орфографічних, граматичних і стилістичних помилок;

Додаткові вимоги до змісту презентації (за Д. Льюїсом):

- кожен слайд має відображати одну думку;
- текст має складатися з коротких слів та простих речень;
- рядок має містити 6-8 слів;
- всього на слайді має бути 6-8 рядків;
- загальна кількість слів не повинна перевищувати 50;
- дієслова мають бути в одній часовій формі;
- заголовки мають привертати увагу аудиторії та узагальнювати основні засади слайда;
- у заголовках мають бути і великі, і малі літери (а не тільки великі);
- слайди мають бути не надто яскравими – зайві прикраси лише створюють бар'єр на шляху ефективної передачі інформації;
- кількість блоків інформації під час відображення статистичних даних на одному слайді має бути не більше чотирьох;
- підпис до ілюстрації розміщується під нею, а не над нею;
- всі слайди презентації мають бути витримані в одному стилі.

Вимоги щодо врахування фізіологічних особливостей людини у сприйнятті кольорів і форм:

- стимулюючі (теплі) кольори діють як подразники (у порядку спадання інтенсивності впливу: червоний, оранжевий, жовтий);
- дезінтегруючі (холодні) кольори заспокоюють, викликають сонливий стан (у тому самому порядку: фіолетовий, синій, блакитний, синьо-зелений, зелений);
- нейтральні кольори: світло-рожевий, жовто-зелений, коричневий;
- поєднання двох кольорів – кольору знаку і кольору фону – суттєво впливає на зоровий комфорт, причому деякі пари кольорів не тільки стомлюють зір, а й можуть спричинити стрес (наприклад: зелені символи на червоному фоні);
- найкраще поєднання кольорів шрифту і фону: білий на темно-синьому, чорний на білому, жовтий на синьому;
- кольорова схема має бути єдиною для всіх слайдів;
- будь-який фоновий малюнок втомлює очі та знижує ефективність сприйняття інформації;
- чіткі, яскраві рисунки, що швидко змінюються, легко вловлює підсвідомість, вони швидко запам'ятовуються;
- будь-який другорядний об'єкт, що рухається (анімований), знижує якість сприйняття матеріалу, відволікає, порушує динаміку уваги;
- підключення у вигляді фонового супроводу звуків (пісень, мелодій) швидко втомлює, знижує якість сприйняття.

8 ПОРЯДОК ЗАХИСТУ РОБОТИ

Порядок захисту кваліфікаційної роботи встановлений «Положенням про екзаменаційну комісію з атестації здобувачів вищої освіти у Запорізькому національному університеті».

Кваліфікаційні роботи за тиждень до захисту передаються до репозитарію ЗНУ для подальшого оприлюднення на офіційному веб-сайті ЗНУ.

Проект наказу про склад Екзаменаційних комісій (ЕК) подаються до навчального відділу за два місяці до початку роботи ЕК. Персональний склад членів ЕК та екзаменаторів затверджується наказом ректора не пізніше ніж за місяць до початку роботи ЕК. Кількість членів ЕК становить п'ять осіб, включаючи заступника голови ЕК.

До складу комісії входять декан факультету, його заступники, завідувач кафедр, професори, доценти, старші викладачі, які мають науковий ступінь, визнані фахівці в сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Комісія очолюється головою, яким призначається висококваліфікований фахівець у галузі міжнародної економіки або провідний науковець економічного напрямку наукової діяльності, який не працює у даному закладі вищої освіти. Голова ЕК призначається наказом ректора ЗНУ за поданням декану факультету.

При захисті кваліфікаційних робіт до ЕК подаються:

– виконана кваліфікаційна робота з дотриманням вимог академічної доброчесності, Декларація академічної доброчесності здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ (Додаток Н) прошивається з текстом роботи;

– витяг з протоколу засідання кафедри з рекомендацією про допуск здобувачів вищої освіти до захисту;

– відгук наукового керівника з характеристикою діяльності здобувача

– вищої освіти під час виконання кваліфікаційної роботи;

– внутрішня та зовнішня рецензії на кваліфікаційну роботу;

– публікації за темою дослідження (мінімум – 1 стаття та 1 тези конференції);

– автореферат.

Процедура захисту складається з:

– оголошення головою або членом ЕК прізвища, імені та по-батькові здобувача вищої освіти, теми його кваліфікаційної роботи;

– оголошення навчальних досягнень здобувача вищої освіти (наукових, творчих, рекомендацій випускової кафедри);

– доповідь здобувача вищої освіти у довільній формі про сутність кваліфікаційної роботи, основні результати та ступінь виконання завдання. При цьому можуть використовуватися різні форми візуалізації доповіді: обов'язковий графічний матеріал кваліфікаційної роботи, визначений завданням до підготовки кваліфікаційної роботи, слайди, мультимедійні проєктори, аудіо -, відеоапаратура тощо. Під час доповіді слід використовувати наочний матеріал у вигляді плакатів, роздаткового матеріалу чи презентації (виконується засобами MS Power Point). Свою доповідь автор обов'язково

супроводжує посиланням на ілюстративний матеріал у вигляді таблиць, графіків, рисунків, діаграм тощо, які відображають сукупність положень роботи, що виносяться на захист. Кількість ілюстративних матеріалів – не менше десяти;

- відповіді на запитання членів ЕК;
- оголошення секретарем відгуку керівника кваліфікаційної роботи або виступ керівника зі стислою характеристикою роботи випускника в процесі підготовки кваліфікаційної роботи;
- оголошення секретарем рецензії на кваліфікаційну роботу;
- відповіді здобувачів вищої освіти на зауваження керівника кваліфікаційної роботи та рецензента;
- визначення оцінки роботи кожним членом ДЕК за 100-бальною шкалою, шкалою ЄКТС і національною шкалою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»);
- оголошення голови ЕК про закінчення захисту.

Час захисту кваліфікаційної роботи не повинен перевищувати 30 хвилин у середньому на одного студента.

По закінченню засідання комісія збирається для підбиття підсумків усіх захистів поточного дня та оголошує бал і рішення комісії про присвоєння студенту ступеня вищої освіти «магістр».

Секретар ЕК веде протокол захисту, заносить оцінки до відомості, яка зберігається в університеті. Відомість підписується головою і членами ДЕК. Секретар ЕК після захисту кваліфікаційної роботи здає її до архіву університету, де вона реєструється і зберігається у фонді кваліфікаційних робіт.

Кваліфікаційна робота, що містять особливо цінні рішення, пропозиції, можуть бути рекомендовані ЕК для опублікування або для доповідей і повідомлень на науково-теоретичних або науково-практичних конференціях, семінарах, симпозіумах. Окремі кваліфікаційні роботи можуть бути рекомендовані для використання в навчальному процесі.

У випадках, коли захист кваліфікаційної роботи визнається незадовільним, ЕК встановлює, чи може здобувач вищої освіти подати на повторний захист ту саму кваліфікаційну роботу з доопрацюванням, чи він повинен опрацювати нову тему, визначену відповідною кафедрою ЗНУ.

Здобувачі, які одержали незадовільні оцінки, мають право повторно, після доопрацювання, представити роботу до захисту не раніше ніж через рік (протягом 3-х років після завершення навчання). У разі, якщо після закінчення студентом Університету пройшло більше трьох років, право на повторний захист надає Університет за погодженням з Міністерством освіти і науки України.

Після захисту кваліфікаційної роботи передають на зберігання в архів університету.

9 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Оцінка захисту кваліфікаційної роботи оголошуються у день її захисту після оформлення відповідного протоколу засідання ЕК. У протоколі фіксуються оцінки, одержані на захисті кваліфікаційної роботи, питання, задані випускникові, особливі думки членів ЕК, присвоєна кваліфікація та виданий диплом (чи диплом з відзнакою).

Протокол підписує голова і члени ЕК, що брали участь у засіданні. Протоколи здаються до навчального відділу у день, наступний за днем їх складання.

У процесі визначення оцінки враховують кілька важливих показників якості кваліфікаційної роботи:

змістовні аспекти:

- актуальність обраної теми дослідження;
- спрямованість роботи на розробку реальних практичних рекомендацій;
- відповідність логічної будови роботи поставленим цілям і завданням;
- широта й адекватність методологічного та діагностичного апарату;
- наявність альтернативних підходів до вирішення проблем;
- рівень обґрунтування запропонованих рішень;
- рівень самостійності дослідження;
- мова викладу роботи та її загальне оформлення;
- якість захисту:
- уміння стисло, послідовно й чітко викласти сутність і результати дослідження;
- здатність аргументовано захищати свої пропозиції, думки, погляди;
- загальний рівень підготовки студента;
- культура презентації.

Основні умови отримання оцінки

Відмінно. Кваліфікаційна робота містить елементи новизни, має практичне значення, доповідь логічна і стисла, проголошена вільно, із знанням справи, відгук і рецензія позитивні, 1 стаття у фаховому, тези наукових конференцій, відповіді на запитання членів ЕК правильні та стислі.

Добре. Тема роботи розкрита, але наявні окремі недоліки непринципового характеру: в теоретичній частині поверхово зроблений аналіз літературних джерел, елементи новизни чітко не подано, недостатньо використано інформаційні матеріали організації-замовника, наявні окремі зауваження в рецензії та відгуку, доповідь логічна, проголошена вільно, відповіді на запитання членів ЕК переважно правильні, оформлення роботи – у межах вимог.

Задовільно. Тему кваліфікаційної роботи в основному розкрито, але наявні недоліки змістовного характеру: нечітко сформульовано мету роботи, теоретичний розділ має чітко виражений компілятивний характер, наукова полеміка відсутня, в аналітичній частині забагато елементів описовості, добір інформаційних матеріалів (таблиць, графіків, схем) не завжди обґрунтований, заходи й пропозиції, наведені в третьому розділі, обґрунтовано непереконливо,

рецензія і відгуки містять окремі зауваження, доповідь прочитано з аркуша, не всі відповіді на запитання членів ЕК правильні або повні. Є зауваження щодо оформлення роботи.

Незадовільно. Нечітко сформульовано мету кваліфікаційної роботи. Розділи погано пов'язані між собою. Відсутній критичний огляд сучасних літературних джерел. Аналіз виконано поверхово, переважає описовість на шкоду системності й глибині. Пропоновані заходи є випадковими, з аналізу не випливають, економічне обґрунтування неповне. Оформлення роботи далеке від зразкового. Ілюстрації до захисту відсутні. Відповіді на запитання членів ДЕК неточні або неповні.

Кваліфікаційну роботу до захисту не допускають, якщо її подано науковому керівникові на перевірку або на будь-який наступний етап виконання з порушенням строків, установлених регламентом; написано на тему, своєчасно не затверджену наказом по університету; виконано не самостійно; структура не відповідає вимогам; відсутнє економічне обґрунтування пропонованих заходів; не переплетено у тверду палітурку, недбало оформлено.

За підсумками діяльності ЕК голова ЕК складає звіт, який затверджується на її заключному засіданні. У звіті повинні бути відображені:

- рівень підготовки фахівців і характеристика знань, умінь та компетентностей, здобувачів вищої освіти, якість виконання кваліфікаційних робіт, актуальність їх тематики та відповідність сучасному стану науки, техніки і питань виробництва;

- недоліки, допущені у підготовці фахівців, зауваження щодо забезпечення організації роботи ЕК;

- пропозиції щодо поліпшення підготовки фахівців, усунення недоліків в організації проведення атестаційних екзаменів і захисту кваліфікаційних робіт, можливість публікації основних положень кваліфікаційних робіт, їх використання у освітньому процесі;

- кваліфікаційні роботи, які можуть бути використані в виробничій діяльності підприємств, організацій, установ різних сфер народного господарства, науково-дослідних установах тощо.

Ці звіти про роботу ЕК подаються до навчального відділу ЗНУ у двотижневий термін після закінчення роботи ЕК.

Питання про підсумки роботи ЕК та розроблені відповідні заходи обговорюються на засіданні випускових кафедр, Вчених радах факультетів та Вченій раді ЗНУ

10 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. ДСТУ 3008:2015. Інформація та документація. Звіти в сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення. Київ : ДП «УкрНДНЦ». 2016. 31 с.
2. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>.
3. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
4. Положення про організацію освітнього процесу в Запорізькому національному університеті. URL: http://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normatyvna_basa/2021_polozhennya_pro_organ_zts_yu_osv_tn_ogo_protsestu_v_znu.pdf
5. Положення про організацію та методика проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів Запорізького національного університету. URL: http://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normatyvna_basa/polozhennya_pro_organ_zats_yu_ta_metodiku_provedennya_potochnogo_ta_p_dsumkovogo_semestrovogo_kontrolyu_navchannya_student_v_znu.pdf
6. Кодекс академічної доброчесності Запорізького національного університету. URL: https://www.znu.edu.ua/docs/kodeks_akadem_chnoyi_dobrochesnost_.pdf.
7. Положенням про екзаменаційну комісію з атестації здобувачів вищої освіти у Запорізькому національному університеті. URL: http://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normatyvna_basa/polozhennya_pro_ekzame_nats_jnu_kom_s_yu_z_atestats_yi_zdobuvach_v_vischoyi_osv_ti_u_znu.pdf.
8. Базилевич В. Д., Шелудько В. М., Вірченко В. В. Фондовий ринок : підручник. Книга 1. Київ : Знання, 2016. 621 с.
9. Базилевич В. Д., Шелудько В. М., Вірченко В. В. Фондовий ринок : підручник. Книга 2. Київ : Знання, 2016. 686 с.
10. Бестужева С. В. Міжнародна економічна діяльність України : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 268 с.
11. Богословська А. В., Кваша О.С. Регіональна економіка: навчальний посібник. Миколаїв : Видавець Ємельянова Т. В., 2018. 488 с.
12. Босак А. О. Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини : навч. посібник. Львів : Міські інформаційні системи, 2017. 364 с.
13. Васютинська Л.А. Міжнародні фінанси: навчальний посібник. Одеса: ФОП Бондаренко М. О., 2017. 310 с.
14. Горбач Л. М., Плотніков О. В. Міжнародні фінанси : підручник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2019. 528 с.
15. Дюгованець О. М. Маркетингові дослідження та аналіз інформації : курс лекцій. Держ. ВНЗ «Ужгород. нац. ун-т». Ужгород : Аутдор-Шарк. 2015. 178 с.
16. Задоя А. О., Тарасевич В. М. Міжнародна економіка : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 416 с.

17. Задоя А. О. Міжнародна інвестиційна діяльність : навч. посіб. Дніпро : Університет ім. Альфреда Нобеля, 2018. 122 с.
18. Зінчук Т., Ковальчук О., Куцмус Н. Міжнародні економічні відносини та зовнішньоекономічна діяльність. Київ : ЦУЛ, 2017. 512 с.
19. Зовнішньоекономічна діяльність: навч. посіб. / Ю.Г. Козак, Є. В. Савельєв [та ін.]. 6-е вид., перероб. та доп./ ред. Ю.Г. Козак. Київ : ЦУЛ, 2019. 292 с.
20. Козак Ю. Г. Міжнародна економіка : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2017. 228 с.
21. Козак Ю. Г., Ковалевський В. В., Логвінова Н. С. Світова економіка : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 328 с.
22. Мицак О. В. Андрейків Т. Я., Чуй І. Р. Міжнародні фінанси : навчальний посібник. Львів: Видавництво торг.-економічного університету, 2020. 195 с.
23. Михайленко О. Г., Дзяд О. В. Посібник до вивчення дисципліни «Міжнародна економічна діяльність України». Дніпро : Друкарня: «Сова», 2018. 350 с.
24. Міжнародна економічна діяльність України : підручник / А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник, О. В. Гончаренко та ін. ; за ред. А. А. Мазаракі, Т. М. Мельник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. 704 с.
25. Міжнародний маркетинг: навч. посібник / Т. В. Князева, Ю. П. Колбушкін, С. В. Петровська та ін. Київ : НАУ, 2019. 164 с.
26. Ортинська В. В., Мельникович О. М. Маркетингові дослідження : підручник. Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2-ге вид., допов. Київ : КНТЕУ, 2015. 435 с.
27. Поліванова В. Є., Лисенков Ю. М. Міжнародні валютно-фінансові та кредитні відносини : навчальний посібник. Київ : Зовнішня торгівля, 2014. 511 с.
28. Решетілова Т. Б., Довгань С. М. Маркетингові дослідження : підручник; М-во освіти і науки України, Нац. гірн. ун-т. Дніпропетровськ : НГУ, 2015. 357 с. URL: <http://nmu.org.ua>.
29. Рогач О. Багатонаціональні підприємства. Підручник. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2019. 387 с.
30. Рум'янцев А. П., Рум'янцева Н. С. Зовнішньоекономічна діяльність: посіб. / 2-ге вид. перероб. та доп. Київ : Центр навчальної літератури, 2017. 289 с.
31. Савельєв Є. В., Зварич І. Я. Міжнародна економіка : підручник. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 424 с.
32. Світова економіка: підручник / за ред. О. І. Шниркова, В. І. Мазуренка, О. І. Рогача. Київ, 2018. 616 с.
33. Сотніков Ю. М. Маркетингові дослідження із застосуванням пакета SPSS : навч. посіб. Одес. нац. екон. ун-т. Одеса : Атлант, 2016. 145 с.
34. Старостіна А. О. Маркетингові дослідження національних і міжнародних ринків : підручник. Київ : ТОВ «Лазарит-Поліграф», 2012. 480 с.

35. Anne E Beall Strategic Market Research : A Guide to Conducting Research that Drives Businesses. London, United Kingdom : Independently Published, 2019. 122 p.
36. Krugman P., Obstfeld M., Melitz M. International Economics: Theory and Policy. 9th ed, 2012. 705 p.
37. Harrison M., Cupman J., Truman O., Hague P. Market Research in Practice : An Introduction to Gaining Greater Market Insight. London, United Kingdom : Kogan Page Ltd, 2016. 400 p.
38. Leach W. Marketing to Mindstates : The Practical Guide to Applying Behavior Design to Research and Marketing. London, United Kingdom : Lioncrest Publishing, 2018. 260 p.
39. Thompson H. International Economics. Global Market and Competition ; 3rd Edition. New Jersey-Singapore, 2011. 437 p.

Додаткова:

1. Батракова Т. І., Буркальова О. М. Роль та вплив транснаціональних банків в умовах глобалізації. *Науково-практичний економічний журнал «Економічні студії»*. 2020. 1 (27). С. 63- 66.
2. Батракова Т. І. Аналіз світового ринку дорогоцінних металів: проблеми та перспективи. *Збірник наукових праць ХКТЕІ: Економічні науки. Хмельницький*, 2020. № 16. С. 205-215.
3. Глобальна економіка: підручник під грифом МОН / Б.Е. Головаш та ін. ; за заг. ред. Д. Антонюка. І. Бабець, А. Мокія. Запоріжжя, 2017. 612 с
4. Ігнатюк А. І. Галузеві ринки : теорія, практика, напрями регулювання : монографія. Київ : ННЦІАЕ, 2010. 465 с.
5. Катаєв А. В. Маркетингові дослідження: практикум: в 2 ч. Харків : Видавничий центр «Діалог», 2015. Ч. 1. Теорія маркетингових досліджень. 82 с.
6. Крахмальова Н. А., Ліщук В. В. Інвестиційний клімат і проблеми іноземного інвестування в Україні: монографія. Київ: КНУТД, 2017. 224 с.
7. Куцик П. О., Ковтун О. І. Башнянин Г. І. Національна економіка : принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку. Частина 1. Львів : Растр – 7, 2016. 460 с.
8. Куцик П. О., Ковтун О. І. Башнянин Г. І. Національна економіка : принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку. Частина 2. Львів : Растр – 7, 2017. 400 с.
9. Липов В. В. Глобальна економіка : навч. посіб. у 2 ч. Ч. 1 Сучасний стан, проблеми та перспективи глобального розвитку. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. 234 с.
10. Маркетингові дослідження інновацій та підприємницькі ризики : [колект. монографія] / [М. А. Окландер] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. М. А. Окландера. Одеса : Астропринт, 2017. 280 с.
11. Міжнародний маркетинг: підручник /за ред. О. І. Бабічевої. Київ : Гельветика, 2018. 451 с.

12. Мойсєєнко І., Рєвєк І., Миськів Г., Чапляк Н. Інвестиційний аналіз : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2019. 276 с.
13. Полторак, В. А. Тараненко І. В., Красовська О. Ю. Маркетингові дослідження : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2014. 342 с.
14. Шталь Т. В. Міжнародний маркетинг : навчальний посібник / Т. В. Шталь, І. Е. Астахова, В. О. Козуб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 275 с.
15. Eichengreen B. Two Views of the International Monetary System» *Intereconomics. Review of European Economic Policy*. 2019. vol. 54 (4), P. 233-236.
16. Daniel W. Baack, Barbara Czarnecka, Donald Baack. *International Marketing*. SAGE, 2018. 672 p.
17. Capello R. *Regional Economics*. United Kingdom: Routledge, 2015. 378 p.
18. Carbaugh R. J. *International Economics*. Pasadena, CA, USA, 2018. eBook.
19. Grabowski R., Self S. *Economic Development : A Regional, Institutional, and Historical Approach: A Regional, Institutional and Historical Approach*. United Kingdom: Routledge, 2014. 298 p.
20. Gerber J. *International Economics*. Pearson, 2017. eBook.
21. McCann Ph. *Modern Urban and Regional Economics*. USA: Oxford University Press, 2013. 320 p.
22. Treyz G. I. *Regional Economic Modeling: A Systematic Approach to Economic Forecasting and Policy Analysis*. United Kingdom: Springer, 2017. 506 p.
23. Sak Onkvisit, John J. Shaw. *International Marketing: Strategy and Theory*. Routledge, 2009: 710 p.
24. Seddon J. *The Fate of International Monetary Systems: How and Why They Fall Apart. Perspectives on Politics*. 2020. P. 1-19.
25. Shengelia T. *World Economy and International Economic Relations*. Publishing House "UNIVERSAL", 2016. 340 p.
26. William R. Barnes, Larry C. Ledebur *The New Regional Economies: The U.S. Common Market and the Global Economy*, 2013. URL: <https://sk.sagepub.com/books/the-new-regional-economies>.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Представництва Європейської Комісії в Україні. URL: <http://www.delukr.ces.eu.int>.
2. Офіційне Інтернет-представництво Президента України / Європейський вибір. URL: http://www.president.gov.ua/topics/prior_eurochoice.
3. Сайт співпраці України з ЄС. URL: <http://www.ukraineeu.mfa.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org>.
6. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: <http://www.wto.org>.
7. Global Trade Alert. URL: <https://www.globaltradealert.org>.

8. The Internet Site for Economists. URL: <http://www.inomics.com/cgi/show>.

9. Національний інститут стратегічних досліджень URL:
<http://www.niss.gov.ua>.

11 ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. ДСТУ 3008:2015. Інформація та документація. Звіти в сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення. Київ : ДП «УкрНДНЦ». 2016. 31 с.
2. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
4. Положення про організацію освітнього процесу в Запорізькому національному університеті. URL: http://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normatyvna_basa/2021_polozhennya_pro_organ_zts_yu_osv_tn_ogo_protsestu_v_znu.pdf.
5. Положення про організацію та методика проведення поточного та підсумкового семестрового контролю навчання студентів Запорізького національного університету. URL: http://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normatyvna_basa/polozhennya_pro_organ_zats_yu_ta_metodiku_provedennya_potochnogo_ta_p_dsumkovogo_semestrovogo_kontrolyu_navchannya_student_v_znu.pdf.
6. Кодекс академічної доброчесності Запорізького національного університету. URL: https://www.znu.edu.ua/docs/kodeks_akadem_chnoyi_dobrochesnost_.pdf.
7. Положенням про екзаменаційну комісію з атестації здобувачів вищої освіти у Запорізькому національному університеті. URL: http://sites.znu.edu.ua/navchalnyj_viddil/normatyvna_basa/polozhennya_pro_ekzame_nats_jnu_kom_s_yu_z_atestats_yi_zdobuvach_v_vischoyi_osv_ti_u_znu.pdf.

Додаток А

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра міжнародної економіки, природних ресурсів та економіки
міжнародного туризму

Кваліфікаційна робота

на тему _____

Виконав: здобувач ___ курсу, групи _____
Спеціальності 051 «Економіка»
Освітньо-професійної програми: «Міжнародна
економіка»

_____ (прізвище та ініціали здобувача)

Керівник _____
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Рецензент _____
(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Запоріжжя - 20__

Додаток Б

Приклад заповнення бланка завдання на кваліфікаційну роботу

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет економічний

Кафедра міжнародної економіки, природних ресурсів та економіки
міжнародного туризму

Рівень вищої освіти магістр

Спеціальність 8.03050301 «Міжнародна економіка»

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Завідувач кафедри _____

«__» _____ 202_ року

ЗАВДАННЯ

**НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА СТУДЕНТЦІ
Гавриловій К.О.**

(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи «Розвиток соціального підприємництва в Україні на прикладі країн Азійського-Тихоокеанського регіону»

керівник роботи професор кафедри, д.е.н. Переверзева А.В.
затверджені наказом ЗНУ від «18» червня 2020 року № 811-с

2. Строк подання студентом роботи

3. Вихідні дані до роботи інформаційна база законодавчих та нормативних урядових актів, матеріали державної служби статистики України, публікації у фахових журналах, електронні економічні публікації, Інтернет ресурси

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

- 1)Теоретичні основи дослідження соціального підприємництва в світі;
- 2)Аналіз економічних показників розвитку азійсько-тихоокеанського регіону;
- 3)Прогноз та перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)
У кваліфікаційній роботі було використано графічний матеріал при визначенні сутності соціального підприємництва п.п 1.1, аналізі розвитку бізнес-середовища Азійсько-Тихоокеанського регіону п.п 1.2.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	ПП, посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Вступ	д.е.н., професор Переверзева А.В.	01.09.2020	01.09.2020
I розділ	д.е.н., професор Переверзева А.В.	12.09 .2020	12.09 .2020
II розділ	д.е.н., професор Переверзева А.В..	17.10.2020	17.10.2020
III розділ	д.е.н., професор Переверзева А.В.	20.11.2020	20.11.2020
Висновки	д.е.н., професор Переверзева А.В..	20.11.2020	20.11.2020

7. Дата видачі завдання 18.06.2020

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір теми	18.06.2020	18.06.2020
2	Складання робочого плану	26.06.2020	26.06.2020
3	Підбір літератури та вивчення літературних джерел	07.09.2020	07.09.2020
4	Складання плану	11.09.2020	11.09.2020
5	Виконання вступу	21.09.2020	21.09.2020
6	Виконання розділу 1	12.10 .2020	12.10 .2020
7	Виконання розділу 2	17.10.2020	17.10.2020
8	Виконання розділу 3	20.11.2020	20.11.2020
9	Формулювання загальних висновків	20.11.2020	20.11.2020
10	Подання роботи на кафедру на передзахист	23.11.2020	23.11.2020
11	Попередній захист роботи на кафедрі	09.11.2020	09.11.2020
12	Оформлення роботи та проходження нормоконтролю	23.11.2020	23.11.2020
13	Одержання відгуку та рецензії	27.11.2020	27.11.2020
14	Подання остаточного варіанту роботи на кафедру	30.11.2020	30.11.2020

Студент _____

(підпис)

К.О. Гаврилова

(ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____

(підпис)

А.В. Переверзева

(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____

(підпис)

О.В. Гамова

(ініціали та прізвище)

Додаток В
Приклад оформлення реферату
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 100 с., 13 рис., 12 табл., 5 додатків, 52 джерела.

Об'єктом дослідження є національна економічна система України, як суб'єкту міжнародних економічних відносин, а також сутності та основних ознак процесу глобалізації сучасного світового господарства.

Предмет дослідження: особливості трансформації інституту національної держави в умовах глобалізації економічних відносин.

Мета роботи: дослідити зовнішньоекономічний стан економіки в умовах глобалізації, виокремити проблеми в економіці, причини їх виникнення та шляхи вирішення.

Методи дослідження: діалектичний метод наукового пізнання, метод теоретичного узагальнення, системного аналізу, синтезу, методи статистичного та математичного аналізу, методи порівняльного аналізу, методи економіко-математичного моделювання.

У роботі досліджуються теоретичні і практичні аспекти зовнішньоекономічної діяльності держави в умовах глобалізації. Розкривається сутність зовнішньоекономічних відносин, основні характерні риси, види, особливості та аналіз проблем та основних ознак держави в умовах глобалізації. Проаналізовано імпорт і експорт в Україні, роль держави в умовах глобалізації та сучасний економічний стан в Україні. Встановлено, що чим більш глобалізована країна, тим менший обсяг функцій держави вирішується на національному рівні. Проаналізовано наслідки фінансової кризи могли бути ще більш серйозними, якби більшість великих українських банків не були у власності закордонних банків.

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ, ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ, ЕКОЛОГІЧНА ПРОБЛЕМА, ФІНАНСОВА ГЛОБАЛІЗАЦІЯ, ЕКСПОРТ, ІМПОРТ, ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ.

SUMMARY

Qualification work: 100 pages, 13 figures, 12 tables, 5 appendices, 52 sources.

The object of research is the national economic system of Ukraine, as a subject of international economic relations, as well as the essence and main features of the process of globalization of the modern world economy.

The subject of the study: peculiarities of the transformation of the institution of the nation state in the conditions of globalization of economic relations.

The purpose of the work: to investigate the external economic state of the economy in the conditions of globalization, to single out problems in the economy, their causes and ways of solving them.

Research method: dialectical method of scientific knowledge, method of theoretical generalization, system analysis, synthesis, methods of statistical and mathematical analysis, methods of comparative analysis, methods of economic and mathematical modeling.

The paper examines the theoretical and practical aspects of the state's foreign economic activity in the context of globalization. The essence of foreign economic relations, the main characteristics, types, peculiarities and analysis of problems and main features of the state in the conditions of globalization are revealed.

Import and export in Ukraine, the role of the state in the conditions of globalization and the current economic situation in Ukraine are analyzed. It was established that the more globalized the country is, the smaller the scope of state functions is decided at the national level. It is analyzed that the consequences of the financial crisis could have been even more serious if the majority of large Ukrainian banks were not owned by foreign banks.

GLOBALIZATION, GLOBAL PROBLEMS, ENVIRONMENTAL PROBLEM, FINANCIAL GLOBALIZATION, EXPORT, IMPORT, FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY.

Додаток Г
Приклад оформлення змісту
КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
на тему «Вплив євроінтеграційних процесів на конкурентоспроможність
агропромислового комплексу України»

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АПК В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	10
1.1 Інтеграційні процеси: сутність та основні риси	10
1.2 Сутність та фактори конкурентоспроможності АПК	21
1.3 Методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності галузі (комплексу)	31
Висновки до розділу 1	42
2 АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ВПЛИВУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ АПК УКРАЇНИ	45
2.1 Сучасні тенденції розвитку аграрного сектора України	45
2.2 Діагностика конкурентної позиції АПК на зовнішніх ринках	56
2.3 Оцінка впливу створення ЗВТ між Україною і ЄС на конкурентоспроможність АПК	67
Висновки до розділу 2	84
3 ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АПК УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	89
3.1 Модернізація аграрної політики як фактор підвищення конкурентоспроможності АПК	89
3.2 Напрями адаптації аграрного сектора до умов євроінтеграції	96
3.3 Перспективи підвищення конкурентоспроможності продукції АПК на європейському ринку	111
Висновки до розділу 3	122
ВИСНОВКИ	126
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	134
ДОДАТКИ	144

Приклад оформлення вступу

ВСТУП

В умовах зростання взаємозалежності держав визначальним фактором конкурентоспроможності економіки країни стає ступінь її залученості в інтеграційні процеси, тому що завдяки цьому можливий імпорт нових знань і технологій, збільшення виробництва та експорту готової продукції, залучення іноземного капіталу та багато іншого. Світова фінансово-економічна криза призвела до уповільнення процесу глобальної економічної інтеграції та зміщення політико-економічних пріоритетів у бік регіональної інтеграції. Регіональна інтеграція робить позитивний вплив на конкурентоспроможність країни, оскільки підвищує спеціалізацію і диверсифікацію виробництва, забезпечує технологічну кооперацію, знижує виробничі витрати і трансакційні витрати, сприяє укрупненню ринків і відкриває більш ефективним виробникам доступ до країн, де ціни на їхню продукцію раніше були вищі через мито та інші торгові обмеження.

Активізація інтеграційних процесів у світовій економічній системі, у тому числі й в агропродовольчій, стала визначальною ознакою розвитку національної економіки України на початку XXI-го століття. У 2003 році Україна вступила до міжнародної продовольчої та сільськогосподарської організації (ФАО), у 2008 – до Світової організації торгівлі (СОТ). У 2014 році була ратифікована Верховною Радою України та отримала згоду від Європейського Парламенту Угода про асоціацію України з Європейським Союзом (ЄС), що стало серйозним кроком з позиції поглиблення торговельних відносин між Україною та ЄС та в майбутньому сприятиме наближенню вітчизняного аграрного сектора економіки до європейських стандартів, адаптації його до Спільної аграрної політики ЄС (САП ЄС) та розширенню присутності на українському агропродовольчому ринку нових країн-членів ЄС.

Розвиток інтеграції на європейському рівні є сучасною ознакою прогресивних змін у сільському господарстві та порівняно новим напрямом досліджень українських вчених. Європейські орієнтири надають аграрному сектору відповідний вектор розвитку та створюють додаткові порівняльні переваги на агропродовольчому ринку в умовах глобалізації економіки. Водночас, надзвичайно важливим в умовах поглиблення економічної кризи є підвищення конкурентоспроможності українського АПК в умовах викликів, які несуть у собі процеси європейської інтеграції.

Загальні положення теорії та методології економічної інтеграції сформульовані у працях західних вчених: Е. Хааса, Б. Балашпа, Н. Кремера, М. Портера, Ж. Монне. Серед українських фахівців, що займаються тематикою інтеграції необхідно виділити: О. Білорус, Ю. Білик, В. Геєць, В. Копійка, Д. Лук'яненко, В. Сіденко, А. Філіпенко та ін. Дослідженню конкретних напрямів інтеграції аграрного сектора економіки в умовах формування

пріоритетів євроінтеграційного розвитку присвячені роботи вітчизняних економістів-аграрників: В. Андрійчука, О. Бородіної, В. Власова, Ю. Губені, С. Кваші, І. Кириленка, Ю. Лопатинського, Б. Пасхавера, П. Саблука.

Разом з тим, євроінтеграційний процес в Україні знаходиться на початковій стадії, є маловивченим та, відповідно, вимагає проведення подальшого дослідження теорії й методології інтеграції у секторальному аспекті, зокрема агропродовольчому. Це зумовлено специфікою АПК як галузевого комплексу, його стратегічним значенням для національної економіки, а також необхідністю адаптації інструментів державного регулювання, засобів забезпечення виробництва конкурентоспроможної продукції до вимог ЄС. Можна констатувати, що співвідношення конкурентоспроможності та міжнародної інтеграції країн не є цілком висвітленим. Так, залишаються нерозкритими питання, яке з цих понять є провідним і обумовлює інше у певних умовах економічного розвитку країни, за яких умов конкуренція-суперництво перетворюється у конкуренцію-співробітництво. Таким чином, вивчення впливу регіональних інтеграційних процесів на міжнародну конкурентоспроможність АПК стає одним з найбільш актуальних напрямків економічних досліджень.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є обґрунтування напрямів підвищення конкурентоспроможності АПК України в умовах активізації євроінтеграційних процесів. Із загальної мети випливають такі завдання дослідження:

- виявити сутність економічної інтеграції та інтеграційних процесів й визначити їхній вплив на конкурентоспроможність АПК;
- визначити сутність та фактори конкурентоспроможності АПК;
- узагальнити методичні підходи до дослідження конкурентоспроможності АПК;
- проаналізувати сучасні тенденції розвитку аграрного сектора та особливості виробничої та зовнішньоекономічної діяльності АПК;
- встановити загрози та можливості, які відкриває для АПК Зона вільної торгівлі (ЗВТ) між Україною і ЄС;
- розробити практичні рекомендації з удосконалення національної аграрної політики як фактора підвищення конкурентоспроможності АПК в умовах євроінтеграції;
- визначити стратегічні пріоритети розвитку АПК, зорієнтованих на підвищення його конкурентоспроможності й інтеграцію України в європейську агропродовольчу систему.

Об'єкт дослідження – науково-методичні основи конкурентоспроможності агропромислового комплексу в умовах євроінтеграції.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів впливу євроінтеграції на конкурентоспроможність агропромислового комплексу України.

Методи дослідження. Системно-аналітичний метод дав змогу узагальнити наукові концепції, розробки та пропозиції провідних українських і

зарубіжних вчених, присвячених проблемі конкурентоспроможності АПК. При проведенні дослідження автор також застосовує історичний та логічний методи – для дослідження еволюції аграрної політики; метод порівняльного аналізу – для визначення зовнішніх та внутрішніх факторів, що впливають на конкурентоспроможність АПК; метод порівняльного аналізу – для зіставлення кількісних та якісних показників розвитку сільського господарства України; статистико-економічний – збір, обробка статистичних даних, дослідження динаміки економічних параметрів аграрного сектора; економіко-математичний – визначення конкурентних переваг аграрного сектора економіки на європейському ринку; аналізу та синтезу – для запропонованих науково-практичних рекомендацій щодо перспектив аграрного сектору в умовах євроінтеграції; графічний – для наочного відображення низки теоретичних і практичних положень дипломної роботи.

Інформаційною базою для написання дипломної роботи послужили законодавчі та нормативні акти України, звіти та доповіді міжнародних організацій, періодичні та монографічні роботи українських та зарубіжних вчених з питань конкурентоспроможності АПК в умовах євроінтеграції, особисті дослідження автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у теоретичному обґрунтуванні нового способу розв'язання проблеми підвищення конкурентоспроможності АПК в умовах євроінтеграції; розробці основних пріоритетів аграрної політики; розкритті перспектив розвитку конкурентних переваг галузей АПК України на європейських ринках.

Практичне значення отриманих результатів визначається тим, що полягає в розробці теоретико-методичних положень подальшого розвитку конкурентоспроможності АПК в умовах євроінтеграційних процесів, що суттєво доповнює раніше розроблені положення щодо підвищення конкурентоспроможності АПК.

Основні положення та висновки кваліфікаційної роботи доповідалися на VIII університетській науково-практичній конференції студентів, аспірантів і молодих учених «Молода наука – 2021» (Запоріжжя, 2021). Основні положення дипломної роботи викладено у статті «Конкурентоспроможність АПК України в умовах євроінтеграції» та у тезах доповідей «Розвиток АПК як фактор забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств України». Публікації повною мірою відображають основні результати роботи.

Додаток Ж
Приклад оформлення відгуку

ВІДГУК

на кваліфікаційну роботу магістра ОП «Міжнародна економіка»
Запорізького національного університету
Рижикової Юлії Юріївни
на тему «Реалізація моделей економічного зростання (на прикладі
азіатської та української моделей)»

Актуальність теми кваліфікаційної роботи зумовлюється характером та особливостями стану економіки України. Зміни в економіці України мають закласти підґрунтя для збалансованого комплексного розвитку країни. Основним інструментом досягнення цієї мети є економічне зростання, і за сучасних умов пріоритетними стають його якісні характеристики. Вирішення проблеми входження України до групи розвинутих країн світу полягає в подоланні розриву у рівнях розвитку через забезпечення високих темпів економічного зростання. Як свідчить світовий досвід, це завдання неможливо вирішувати еволюційними та традиційними методами. Потрібні радикальні реформи, що враховують іноземний досвід, відображають національну специфіку і забезпечують зростання.

У роботі сформульовані основні теоретичні засади моделей економічного зростання; розкрито зміст понять економічне зростання, джерела та фактори економічного зростання; удосконалено методика аналізу складових моделей економічного зростання нових індустріальних країн та України; розроблено практичні рекомендації щодо удосконалення моделі економічного зростання України з урахуванням інноваційно-інвестиційної складової та ефективним використанням експортного потенціалу України.

Здобувачка Рижикова Юлія Юріївна сумлінно працювала над кваліфікаційною роботою згідно з завданнями. Робота виконана згідно вимог до виконання та оформлення дипломних робіт.

Загальний висновок. На підставі вище зазначеного кваліфікаційна робота Рижикової Юлії Юріївни рекомендується до захисту перед Державною екзаменаційною комісією та заслуговує оцінки “відмінно”.

Науковий керівник,
к. е. н., доцент кафедри
міжнародної економіки та
економіки міжнародного туризму

Додаток 3
Приклад оформлення зовнішньої рецензії

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу

(прізвище, ініціали)

(назва теми)

1. Загальна характеристика роботи, її актуальність теми

2. Відповідність змісту роботи розробленій темі

3. Наукова новизна

4. Якість проведеного аналізу проблеми

5. Практична цінність висновків і рекомендацій

6. Дотримання стандартів оформлення роботи

7. Наявність недоліків

8. Загальний висновок і оцінка кваліфікаційної роботи

Рецензент _____ (посада)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(місце роботи)

Печатка « _____ » _____ 20__ р.
(дата)

Додаток К

ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» та поправок, внесених у ДСТУ 8302:2015

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бичківський О. О. Міжнародне приватне право : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Немеркнуча слава новітніх запорожців: історія Українського Вільного козацтва на Запоріжжі (1917-1920 рр.). Запоріжжя, 2017. 113 с. 3. Бондаренко В. Г. Український вільнокозацький рух в Україні та на еміграції (1919-1993 рр.) : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 600 с. 4. Вагіна О. М. Політична етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 102 с. 5. Верлос Н. В. Конституційне право зарубіжних країн : курс лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 145 с. 6. Горбунова А. В. Управління економічною захищеністю підприємства: теорія і методологія : монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 240 с. 7. Гурська Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. та доп. Київ : ЦУЛ, 2016. 172 с. 8. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с.
Два автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аванесова Н. Е., Марченко О. В. Стратегічне управління підприємством та сучасним містом: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2015. 196 с. 2. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 3. Білобровко Т. І., Кожуховська Л. П. Філософія науки й управління освітою : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2015. 166 с. 4. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 5. Горошкова Л. А., Волков В. П. Виробничий менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 6. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.
Три автори	<ol style="list-style-type: none"> 1. Аніловська Г. Я., Марушко Н. С., Стоколоса Т. М. Інформаційні системи і технології у фінансах : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2015. 312 с. 2. Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. О. Судові та правоохоронні органи України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с. 3. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 4. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.
Чотири і	<ol style="list-style-type: none"> 1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України : станом на

більше авторів	<p>10 жовт. 2016 р. / К. І. Беліков та ін. ; за заг. ред. О. М. Литвинова. Київ : ЦУЛ, 2016. 528 с.</p> <p>2. Бікулов Д. Т, Чкан А. С., Олійник О. М., Маркова С. В. Менеджмент : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 360 с.</p> <p>3. Операційне числення : навч. посіб. / С. М. Гребенюк та ін. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с.</p> <p>4. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.</p> <p>5. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.</p>
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	<p>1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с.</p> <p>2. Бутко М. П., Неживенко А. П., Пепа Т. В. Економічна психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Бутко. Київ : ЦУЛ, 2016. 232 с.</p> <p>3. Дахно І. І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.</p>
Без автора	<p>1. 25 років економічному факультету: історія та сьогодення (1991-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. А. В. Череп. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 330 с.</p> <p>2. Криміналістика : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Галана ; уклад. Ж. В. Удовенко. Київ : ЦУЛ, 2016. 320 с.</p> <p>3. Миротворення в умовах гібридної війни в Україні : монографія / за ред. М. А. Лепського. Запоріжжя : КСК-Альянс, 2017. 172 с.</p> <p>4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с.</p> <p>5. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Латковської. Київ : ЦУЛ, 2017. 176 с.</p> <p>6. Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Запоріжжя, 2017. 328 с.</p> <p>7. Сучасне суспільство: філософсько-правове дослідження актуальних проблем : монографія / за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2016. 488 с.</p> <p>8. Адміністративно-правова освіта у персоналіях : довід. / за заг. ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ : Ін Юре, 2015. 352 с.</p> <p>9. Підготовка докторів філософії (PhD) в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 5-6 жовт. 2017 р. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 216 с.</p> <p>10. Країни пострадянського простору: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Рудяков (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2016. 306 с.</p> <p>11. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.</p>

Багатотомні видання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Енциклопедія Сучасної України / редкол.: І. М. Дзюба та ін. Київ : САМ, 2016. Т. 17. 712 с. 2. Лодий П. Д. Сочинения : в 2 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. А. В. Сеницына. Киев ; Мелитополь : НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2015. Т. 1. 306 с. 3. Новицкий О. М. Сочинения : в 4 т. / ред. изд.: Н. Г. Мозговая, А. Г. Волков ; авт. вступ. ст. Н. Г. Мозговая. Киев ; Мелитополь: НПУ им. М. Драгоманова ; МГПУ им. Б. Хмельницкого, 2017. Т. 1. 382 с. 4. Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків : Право, 2009. Т. 2 : Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с. 5. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : в 6 т. Харьков : Право, 2007. : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.
Автореферати дисертацій	<ol style="list-style-type: none"> 1. Бондар О. Г. Земля як об'єкт права власності за земельним законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Київ, 2005. 20 с. 2. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2017. 20 с. 3. Кулініч О. О. Право людини і громадянина на освіту в Україні та конституційно-правовий механізм його реалізації : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Маріуполь, 2015. 20 с.
Дисертації	<ol style="list-style-type: none"> 1. Авдєєва О. С. Міжконфесійні відносини у Північному Приазов'ї (кінець XVIII - початок XX ст.) : дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2016. 301 с. 2. Левчук С. А. Матриці Гріна рівнянь і систем еліптичного типу для дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Запоріжжя, 2002. 150 с. 3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.
Законодавчі та нормативні документи	<ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10-22. 3. Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 48-49. Ст. 536. 4. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2017). 5. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. Офіційний вісник України. 2017. № 4. С. 530-543. 6. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. Урядовий кур'єр. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10. 7. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. Офіційний вісник України. 2017. № 20. С. 136-141.

Архівні документи	<p>1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. ЦДАГО України (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.</p> <p>2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8-12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1-3.</p> <p>3. Наукове товариство ім. Шевченка. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаніка НАН України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1-7.</p>
Патенти	<p>1. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.</p> <p>2. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. №8 (кн. 1). 120 с.</p>
Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір	<p>1. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 64426. Практикум “Машини і обладнання та їх використання у тваринництві” / Грушецький С.М., Скляр Р.В. (Україна). № 64999; заявл. 14.01.2016; опубл. 10.03.2016.</p> <p>2. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 69763. Навчальний посібник “Навчально-методичний комплнкс” “Машини і обладнання та їх використання у тваринництві” / Грушецький С.М. (Україна). № 70388; заявл. 10.11.2016; опубл. 16.01.2017.</p>
Препринти	<p>1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).</p> <p>2. Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. центр«Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).</p>
Стандарти	<p>1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, ШТ). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила(ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>
Каталоги	<p>1. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с.</p> <p>2. Історико-правова спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>3. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.</p>

Бібліографічні показники	<ol style="list-style-type: none"> 1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. показч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. за вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с. 2. Микола Лукаш : біобібліогр. показч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10). 3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в незалежній Україні : бібліогр. показч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування). 4. Лисодед О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992-2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків : Одісей, 2003. 128 с. 5. Яценко О. М., Любовець Н. І. Українські персональні бібліографічні показники (1856-2013). Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики ; вип. 3).
Частина	1. Баймуратов М. А. Имплементация норм международного права и роль
видання: книги	<p>Конституционного Суда Украины в толковании международных договоров / М. А. Баймуратов. <i>Михайло Баймуратов: право як буття вченого</i> : зб. наук. пр. до 55-річчя проф. М. О. Баймуратова / упоряд. та відп. ред. Ю. О. Волошин. Київ, 2009. С. 477-493.</p> <p>2. Гетьман А. П. Екологічна політика держави: конституційно-правовий аспект. <i>Тридцять лет с экологическим правом</i> : избранные труды. Харьков, 2013. С. 205-212.</p> <p>3. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. <i>Адміністративне право України</i> : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195-197.</p> <p>4. Алексеев В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. <i>Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні</i> : монографія. Чернівці, 2012. С. 151-169.</p>
Частина видання:	
матеріалів конференцій (тези, доповіді)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. <i>Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації</i> : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133-136. 2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. <i>Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених</i> : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134-137. 3. Кононенко Н. Методология толерантности в системе общественных отношений. <i>Формирование толерантного сознания в обществе</i> : материалы VII междунар. антитеррорист. форума (Братислава, 18 нояб. 2010 г.). Киев, 2011. С. 145-150. 4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50-53. 5. Соколова Ю. Особливості впровадження проблемного навчання хімії в старшій профільній школі. <i>Актуальні проблеми та перспективи розвитку медичних, фармацевтичних та природничих наук</i> : матеріали III регіон. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 29 листоп. 2014 р. Запоріжжя, 2014. С. 211-212.

Частина видання: довідкового видання	1. Кучеренко І. М. Право державної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673. 2. Пирожкова Ю. В. Благодійна організація. <i>Адміністративне право України</i> : словник термінів / за ред.: Т. О. Коломоєць, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54-55.
Частина видання: продовжуваного видання	1. Коломоєць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формування їх застосування. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i> . Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36-46. 2. Левчук С. А., Хмельницький А. А. Дослідження статичного деформування складених циліндричних оболонок за допомогою матриць типу Гріна. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i> . Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153-159. 3. Левчук С. А., Рак Л. О., Хмельницький А. А. Моделювання статичного деформування складеної конструкції з двох пластин за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i> . Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212-218.
	4. Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу. <i>Проблеми законності</i> . Харків, 2011. Вип. 115. С.200-206.
Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)	1. Кулініч О. О. Право на освіту в системі конституційних прав людини і громадянина та його гарантії. <i>Часопис Київського університету права</i> . 2007. № 4. С. 88-92. 2. Коломоєць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза і поняття. <i>Право України</i> . 2017. № 5. С. 71-79. 3. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i> . 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5. 4. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. <i>Юридичний вісник України</i> . 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14-15. 5. Bletska D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe ₂ : ab initio modeling and comparison with experiment. <i>Semiconductor Physics</i>
Електронні ресурси	1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017). 2. Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i> . 2017. № 5. С. 115-118. URL: http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf . 3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i> . Запоріжжя, 2015. № 3. С. 20-27. URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf . (дата звернення: 15.11.2017). 4. Яцків Я. С., Маліцький Б. А., Бублик С. Г. Трансформація наукової системи України протягом 90-х років XX століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i> . 2016. Т. 12, № 6. С. 6-14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006 .

Підготувала зав. довідково-бібліографічного відділу О.В.Левчук

Додаток Л
Орієнтовна тематика кваліфікаційних робіт

1. Аналіз впливу глобальних трендів на розвиток національних економік.
2. Асиметрія у розвитку глобальної економіки.
3. Вибір закордонних ринків та їх дослідження.
4. Вплив глобалізації на розвиток національних економік.
5. Вплив креативних індустрій на розвиток економіки: світовий та національний досвід.
6. Вплив регіональної нестабільності на глобальну безпеку.
7. Готовність та спроможність ЄС до розширення: перспективи для України.
8. Диспропорційність розвитку світової економіки: вимір на наслідки.
9. Експортна стратегія (підприємства, галузі чи країни).
10. Європейська міграційна політика та механізми її реалізації: досвід для України.
11. Європейський досвід підтримки молодіжного бізнесу.
12. Європейські практики соціального підприємництва: досвід для України.
13. Зовнішньоекономічна діяльність регіону в умовах глобалізації.
14. Інвестиційне середовище України в системі залучення іноземних капіталовкладень.
15. Напрями підвищення міжнародної конкурентоспроможності України в контексті глобалізації.
16. Нові тенденції у формуванні міжнародного іміджу України в умовах зміни геополітичних і гео економічних умов.
17. Регіональна політика Європейського Союзу: перспективи та нові виклики для національних економік.
18. Рекламні послуги в міжнародній економічній діяльності України.
19. Розвиток електронної торгівлі в умовах глобального інформаційного простору.
20. Формування міжнародної інвестиційної стратегії України.
21. Формування та розвиток середнього класу в країнах Сходу та ЄС.
22. Цифровізація та міжнародні ринки інтернет-речей.
23. Місце України в міжнародній торгівлі товарами.
24. Україна та міжнародні інститути регулювання торгівлі.
25. Експортно-імпортна діяльність: види та українська специфіка.
26. Загальні цілі та актуальні проблеми імпортової політики України.
27. Розвиток міжнародного ринку послуг.
28. Особливості становлення ринку послуг у відкритій економіці України.
29. Інформаційні та електронні послуги як фактор, що динамізує міжнародну економічну діяльність.
30. Розвиток страхових послуг у міжнародній економічній діяльності.

31. Місце реклами в міжнародній економічній діяльності.
32. Сучасні тенденції розвитку транспорту в контексті світової динаміки.
33. Україна в системі міжнародних транспортних комунікацій.
34. Розвиток трубопровідного транспорту України.
35. Тенденції розвитку міжнародного туризму.
36. Національна специфіка України в міжнародних туристичних операціях.
37. Сучасний стан зовнішньої заборгованості України.
38. Досвід міжнародного менеджменту в плануванні фірмової стратегії на міжнародному ринку.
39. Управління якістю на прикладі міжнародного досвіду.
40. Спільне підприємництво як перспективна форма залучення іноземних інвестицій.
41. Удосконалення методів стимулювання залучення іноземних інвестицій.

Додаток М

Витяг із Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII

Стаття 42. Академічна доброчесність

1. Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

2. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

– самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

– посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

– дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

– надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

3. Порушенням академічної доброчесності вважається:

– академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

– самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

– фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

– фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

– списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

– обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

– хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

– необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

Додаток Н
Декларація
академічної доброчесності
здобувача вищої освіти ЗНУ

Я, Школовий Кирило Дмитрович, студент 2 курсу магістратури, форми навчання денна, факультету економічного, спеціальності 051 «Економіка», адреса електронної пошти katya-zp@ukr.net:

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Аналіз міжнародних бізнес-стратегій в умовах цифрової економіки» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____
Дата _____ Підпис _____

ПІБ (студент)
ПІБ (науковий керівник)

Навчально-методичне видання
(українською мовою)

Бабміндра Дмитро Іванович
Переверзева Анна Василівна
Гамова Оксана Вікторівна

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

Методичні рекомендації
до написання та захисту кваліфікаційної роботи
для здобувачів ступеня вищої освіти магістра
спеціальності «Економіка»
освітньо-професійної програми «Міжнародна економіка»

Рецензент *В.В. Сьомченко*
Відповідальний за випуск *Д.І. Бабміндра*
Коректор *Н.О. Дугієнко*